Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган («СВЕТ»)

Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено - Ингушской АССР

25 (5718). | ШОАТТА, 4 март 1972 шу. | Мах 2 кап. | Газет арадуьлу 1923 шера дениз

«ЛУНА-20» ЯХА АВТОМАТИЧЕСКИ СТАНЦИ ХЬАЕЧА А БЕТТА ГРУНТА ОБРАЗЕЦАШ ЛАЬТТАН ТІА ЯХЬАЧА А ДАКЪА ЛОАЦАШ ХИННАЧА ІИЛМАХОШКА, КОНСТРУКТОРАШКА, ИНЖЕНЕРАШКА, ТЕХНИКАШКА, БОЛХЛОШКА, ЕРРИГАЧА КОЛЛЕКТИВАШКЕИ ОРГАНИЗАЦЕШКЕИ

Даза новкъостий!

Космос караерзаяра исторева юкъе дІахьаьжй кхи дахьахха а сийрда оагІув.

1972 шера 14 февраля «Луна-20» яха советски автоматически станци Беттагахьа яхай, тІакха цига дІакхаьчачул тІехьагІа, тайжжа Іохайний Бетта тІарча Изобиле фордаи Кризисий фордаи юкъерча белгалъяьча лоамий материкови райone. «Луна-20» яхача станце бетта грунта буруе а техад, цуи образецаш хьа а яйпай, хІаьта цул тІехьагІа Бетта тІара Лаьттангахьа йолаеннай космически ракета. Лаьттанна ІотІаккхоаччача хенн цуппара хьакъастай бетта грунта образецаш чуйола юхайоагІа аппарат. Аэродинамически тормоз техачул тІехьагІа 1972 шера 25 февраля аппарат Советски Союзерча шийна белгалъяьча районе лаьтта Іоессай.

«Луна-20» яхача автоматически станце наьхъа оттаяь хинна программа йнзза кхоачашьйй. Станце еррига системаш лаьттан тІарча комплексий средствашца нийсса тешаммеи болх беш хиннай.

Вутти космически арен тоахача советски Іилманеи техникаеи керда карагІдьяьнараш — езача юбилейна — СССР 50 шу дизара накъайодача вай социалистически Даьхен сийлахьа болхлой классо, Іилмахоша, конструктораша, инженераша, техникаша хьинаре къахьегарах хьахинкар.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето дег тІара декъала ювц «Луна-20» яха автоматически станци хьалъяьи цун никъ вІашт Іехьбаьккхан еррига коллективаши организацеши, кига дакъа лоацаш мел хиннараш.

Хоастам хилба советски халкъа — кхолламоши дечоаи беркате къахьегачоан!

Даькъал хийла КПСС — Даьхен ирса, коммунизм котъяккхар духьа вай мел йоаха котелоацаш аьара деган урауттадери вІашІехьдоахари!

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ. СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ. СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ.

ХIII НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБЛАСТНОЙ КОМСОМОЛЬСКИ КОНФЕРЕНЦИ

Селхан М. Ю. Лермонтова цІерагІча театре хилар ХIII Нохч-ГІалгІай областной комсомольски конференци.

Конференце делегаташа чІоагІа раьза хинна сийлен президиуме харжар КПСС ЦК Политбюро.

«Республика комсомольски организацеша КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъеча дакъе лоацараш коммунистически кхетам дулга дІахо а тоалара де дезаренаь» отчетий доклад йир ВЛКСМ Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретара П. Громова.

Делегаташа кийна а йийна чІоагІйир ревизионни мандатник комисей докладаш.

Конференце дакъа а лаьцар къамаьл а дир КПСС Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина.

Цул тІехьагІа прениешка хьамьлаш дир делегаташа.

Конференце ишттa къамаьл дир СССР кагирхой организаций комитета председателна заместитела С. А. Чеберкова.

Конференца балха юкъе дакъа лоацаш бар КПСС обкома секретараш М. Ш. Баматгиреев, Х. Х. Боков, М. А. Керимов, КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь И. Я. Правоцкий, КПСС Обкома организационно-партийни отдела заведующи В. В. Варламин, облсовпрофа председатель О. С. Беляев, халкъа тІахьожаш республикански комитета председатель Р. А. Салямова, ВЛКСМ ЦК ответорганизатор А. А. Рыжкова.

Дийнача лоилаеь соцам тІайийр конференца.

Конференце хержар ВЛКСМ областной комитета керда состави областной комсомольски организаца ревизионни комисси.

Конференце балхах йола отчет газета тІа кепатохаргья.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТАГА, СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМАГА, СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТАГА

Оаха, «Луна-20» яха автоматически станци хьаеча сигал йохийтача, цун никъ чакхбоаккхача дакъа лоацаш хиннача Іилмахоша, конструктораша, инженераша, техникаша, болхлоша КПСС Центральни Комитетага, СССР Лакхехьарча Совета Президиумага, СССР Министрий Советага хоам бу, Бетта тІарча тІаккхеча хана долча материкови районе автоматически аппарат Іохоавра, бетта грунта бурувтохара, Советски Союзе белгалъяьча районе цун образецаш Іочухйоачайра хоалхане Іилма-техническа декхар толаме кхоачашде хилара.

«Луна-20» яхача станце наькъе ерригача эталашка — Лаьтта-Бутт трассе, селеноцентрически орбите гІолла, Бетта тІарча белгалъяьча районе бурувтохачеи цун образецаш хьаеначеи, юхайоагІа аппарат Лаьтта Іохоаеча — станце аппаратурен системаши командно-измерительни средствашa а поисковиi комплексаши а нийса а тешаме а болх баьш хиннай.

«Луна-20» яхача станце наькъа программа толаме чакхъяккхаро бакъдир космически аре тахкараш Веттен Маьлха системе планетийн тІехек тІара Іилмаи информаци хьашаран йоккхий торонаш хилар.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, Советски правительства, ерригача советски халкъа доаш ду оаха тхоай еррига низаш гоаьли вай халкъа а ерригача адамий а ирсана духьа космически аре тахкаран караерзаяраш советски космически техника керда образецаш хьаьа партен правительствон еин залаеш кхоачашъйра оахош тІайохийтарг хилараш.

ДЕГ ТІАРЧА ДОТТАГІАЛА ХЬАЛАШКА

2 марта Советски правительства сийна шу оттадир Бангладеш Халкъа Республика премьер-министра Муджибур Рахмана.

Советски оагІонгахьара шун тІа бар новкъостий А. Н. Косыгин, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, СССР Министрий Совета Председателна заместителаш Н. К. Байбаков, В. А. Кириллин, В. Н. Новиков, СССР министраш, СССР пачхьалкхен комитетий председателаш.

2 марта СССР Министрий Совета арахьарча экономически бувзамашта йолча Пачхьалкхен Комитете кулгаш яздир промышленни кхийолен объекташ хьалъеча СССР-ая Бангладешан юкъе экономически техническии цхьана гІулакхаш леладара хьакъехьарча соглашенеи Бангладеш халкъа чІоагІагІа эшаш йола мехка экономика доакъош юхеоттадера сиготта новкъостал дара хьакъехьарча соглашенеи.

(ТАСС).

БІаьстанна накъадолхаш

ХА ЗЕХЬА ЙОАЯЦ

«Ингушский» совхозе оахаш 13927 гектар лаьтта да. Цу тІа, болх беш ялх бригада я. Совхоза лаьтташ каст-каста йокъйа уттача да. Из бахьан долаш нита дукхагІча лаьке гурахь дуй хлат дІадуа. Гурахь а Іаь а хулача йоачаша цу алташта кхоачам бу.

ДІадахача шера Іалима хьалаш во хиннадела а 4268 гектарах хІаране тІара 20,1 центнер кІа чудера совхоза кхащ леладераша. ХІаьта цхьацйолча участкашкара тхьаь итт центнер кІа чуйпар.

Тешаме лард еллар соаж укх шерарча хьувкъама. Ишта удобрени а йилла хьаьддаь кийдаьке 4400 гектара тІа дІадийра гурахь дув кІа, 200 гектара тІа мукх, 1100 гектара тІа баьццара комбейера лаьрхІа тайп-тайпара баьцаш. ХІанз гурахь дийнача илата аммиачни селитраца подкормика ен ба совхоза къахьегархой. Самолетаца йиъ эзар гектара тІа чакхбаьккхаб из болх, хІара гектара хьаьаша центнер а кхоачийташ. Цхьайолча участкашка нелало толхаеьа хлат, къаьстта мукх. Цу участкашта хинна зе юда меттаоттадара дукхагІа тесо минеральни удобрени. Дийна лард йоллаш латт бІаьсти ювча культурашта а. Зиба лаьрхІа аьла лаьтта органически, минеральни удобренеш а ехаш хьаьйду. ХІара ххай картограммага хьежжа дукхагІа, эшача дукхагІа а кхоачийташ тоса удобрени.

ХІара гектара тІа тхьо—цхьаь пийтъ тонн а кхоачийташ 12 эзар тонн моттигера удобрени йлдлай совхоза механизаторашa кхашка. Из дукхагІа диллад хьажкІаш юргйолча кхашка.

Фу дІадувча кондисега дІакхоачадар культураш хьувкъаяра чІоагІа доарлІаме да. Из да а хоаш брукха теркам тІабахийтаб боахама социалистеша бІаьсти дІадув фу Іалашдаран из дІадувча фоаргга дІакхоачадараш. ХІанз тха боаяьме да цхьоалагІча класса 1725 центнер гороха, 294 центнер гидуарги, 930 центнер кена, 302 центнер хьажкІий фу. ХІаьта 50 центнер люцернаи 42 центнер судански баьцаи фу шолагІча класса да.

Укх шера бІаьсти 5452 гектара тІа дІаювргья бІаьсти юв культураш. Царех эзар гектара тІа илатая 1400 гектара тІа силосан лаьрхІа хьажкІаш юргья, ХІаьта гидуаргаша 1600 гектар, горохa 368 гентар, баьцаша 1224 гектар дІалоацаргья. Уж культураш хлеара 18 звено вІашагІъеллай совхозе. Царна кулгаллеш ба юртбоахама культураш хлеара йоаккха опыт йола механизатораш.

БІаьсти дергдола балхаш агротехническа дикагІа йолча хананка чакхдахара, юртбоахама техника дикеи сихеи тоаяь яккхара оарцагІбаьннаб совхоза белхлой.

ХІанзале а еррига тІехьатосса техника, инвентарь, 42 чархашйола 28 гусенични тракторашa тоаяй цар. Юхейиса кхоъ трактор укх деношка тоаяь араяккха йош деннад механизатораша.

Юртбоахама техника тоаеш къаьстта дика къахьийгар Умаров Хамарас кулгалдеча цхьагІчеи Белхороев ТІахира кулгалдеча шолагІчеи бригадий механизаторашa.

Укх шера, шоаш тІайийца социалистически декхараш кхоачашдара, Советски Социалистически Республикий Союза 50 шу дузача денна дикача совгІатаца накъабахаре шерра яхь а йоаржаяь къахьегаш ба укх деношка совхоза белхлой.

Ю. ДЗАИТОВ, МалгІобица района «Ингушский» совхоза агроном.

ТЕХНИКА КИЙЧА Я

БІаьсти лу балхаш дикагІа йолча агротехнически ханашка чакхдахара юртбоахама техника дикеи шийн хаппахьеи тоаяь хилар пел лоархІаме да дика хилтаду Назрановски района «Назрановский» совхоза механизатораша. Йиллача хана мел ди хьалха тоа а аь кийчеи лийейна тІа дІалоттадий цар йоахама еррига юртбоахама техника.

Мастерски заведующи Арапханов Хьасана йоах:

«Белгалйеха беза техника тоаеш дакха толамаш доахаш къаьстта дика къахьийга мастерска болхлой. Уж ба наладчикаш Техиев Муса, Енкуров Осман, двигателаш тоаю слесарь Олейник Иван. Цу тайпара дика болх бир вулканизатора Мерешков Илеса.

Из къамаьл хьалхоац кхоалагІча кагирхой бригада бригадира Джамурзиев Бешира. Сакъерадуш ва из укх деношка. Совхоза хьоча бригадашта юкъе массалаш хьалха юртбоахама техника тоаяь баьнар Башира кулгалдеча бригадера болхлой. Цхьайтта трактор, йиъ илат дІадув сеялка, ялх культиватор, кхыйола инвентарь тоайир цар лоаттача хана дикаи лакха а йолаш. Царел лу кха тІеяьаьбисаизар М.-Г. Бекова кулгалдеча йиъалагІча бригадера механизаторашa а.

Цу бригадашка техника тоаеш къаьстта дика къахьийгар трактористаша Евкуров Джабраила, Халухаев Хьасана, Баркинхоев Мусас, Султыгов Хьасана, Богатырев Мусас.

ХІанз беррига ших комбайнаш тоаяра тІабахийта къахьегаш ба совхоза механизатораш. ПхалагІа кхийтта тоаеаьа д уж. ХІанзалe тоаьраш пхиъ я.

— Комбайнаш а кхыйола юртбоахама техника сайна планагІа лаьрхІачул хьалха тоаергья оаха, — йоах Х. Арапханова.

Х. КОЛОЕВ.

Л. И. БРЕЖНЕВА ШЕЙХ МУДЖИБУР РАХМАН ТІАЭЦАР

КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева 2 марта тІаийцар Бангладеш Халкъа Республика Премьер-Министр шейх Муджибур Рахман. Л. И. Брежнева дІайха моаршал хьаттар кердача ший мукъагІарча пачхьалкхен воккхача лидераги правительства керте латтачуга.

Муджибур Рахмана дег тІара баркал эьлар Бангладеш халкъо паргІатон кортамукъален балхаш долаш лоаттабьча кийсача къоасаме цув оагІув Советски Союзо чІоагІа хьаллацарах.

ДоттагІалеи цІенача дег тІарчеи хьалашка вІашагІкхийттача хана дийцар Советски Союзаи Бангладеш Халкъа Республиканеи юкъера доттагІали цхьана леладу гІулакхаши дІахо дегІадоахуларахи чІоагІдарахи дола дешаш а, хІаьта ишта шиннa а оагІонна хьашт долаш йола дуненa халкъашта юкъера цхьайола проблемаш а.

ВІашагІкхийттача дакъа лоацаш бар СССР кхыча мехкашцара гІулакхий министр А. А. Громыкои Бангладеш Халкъа Республика кхыча мехкашцарча гІулакхий министр М. Абдус Самади, Бангладеш Халкъа Республикера СССР посол В. Ф. Попов а СССР-ара Бангладеш Халкъа Республика посол Шамсур Рахман а.

ДоттагІал чІоагІлургда!

Советски Союзеи Бангладеш Халкъа Республикаи халкъий доттагІал чІоагІеи доаргдоацаши да. Из шоашта иштта деташ хилар белгалдаьхар Москверча общественноста вихалий собрание дакъа лоацараша. 2 марта Ленински горкашкарча МГУ хилар из собрани.

Гулбеннараша безаме тІоарам а деттаж моаршал телар Бангладеш Халкъа Республика премьер-министрага шейхага Муджибур Рахманaгеи цуна улузбаьнча баькхача нахагеи.

Хьалшаш цхьана президиуме бер СССР Министрий Совета Председатела заместитель В. А. Кириллин, СССР лакхерчеи юкъерчеи специальни образовани министр В. П. Елютин, кхыбараш.

Собрани хьайийллар Моссовета исполкома председатела В. Ф. Промыслова. Столица къахьегамхой цІерагІа из Бангладеш халкъа лоацш баькхар керда вахар хьалдеча цо доккхий толамаш дахар лоаш. Цо хьахайнадир, Бангладеш Халкъа Республика премьер-министр СССР-е вароташ а махка юкъера доттагІала цхьана леладу гІулакхаши чІоагІдара гІулакха юкъе доккха дакъа лоацаргдолгах цо дог тийша хилар.

Советски доттагІала общественни Союза президиума председатела Н. В. Поповас хоам бир инициативни группа заседани. Цига вІашагІйолла лаьрхІад, Советски Союзеи Бангладешеи халкъашта юкъерча доттагІала Общество.

Общество вІашагІйоллара инициативе хьаллаьцар электровакуумни приборий завода слесарь, Социалистически КъахьегІама Турпала Ю. Н. Дьякова. Московски кагирхой цІерагІа доттагІал долча пачхьалкхен викалаша моаршал делар МГУ студенте Резника Ириннас.

Собрани дакъа лоацараш раьза хинна тІаийцар шейха Муджибур Рахмана дагь къамаьл.

Аз сайгара а, аьлар премьер-министра, хІаьта иштта укх вкалтегІа сайца Советски Союзе баьхкараш кара а баркал оал шоана. Духхьашха веха со Москве, цІакха а диллургдац сона сел безаме се тІазхар, советски нахьа сайнара дега йІсехал.

Еррига зал ехаш безаме тІоарем техар. Собрание дакъа лаьцараша массехк минут яьккхар массане а цхьан «ДоттагІал!», «ДоттагІал!», «ДоттагІал!» яха дешаш кхайкхадеш.

(ТАСС).

КОТБАЬННАРАШТА—ЦІЕ БАЙРАКХ

1971 шера къахьегархой депутатий юртий, станичний, поселкови Советий балха итогаш яь Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советон облсовпрофен. Хьалхара моттиги Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советен облсовпрофен наьара-наьа тела ЦІе Байракхи яннай Грозненски района Гикаловски юрта Совета. Цунна хьоамаьй хьалхара преми а.

ШолагІа моттиг хьокхаьй Веденски района Элистанжинска юрта Совета. Цунна яннай шолагІа преми.

Иштта белгалдаьннехад социалистически декхараш кхоачашдеча Наурски района Калиновски станични Совета, Шелковской района Дубовской станичнии Совето дика болх баь хилар.

ЮРТА БОАХАМА ДЕШАШТА ХЕТАЯЬ СОВЕЩАНИ

Самардийнахь парте обкома политически дешара ЦІагІа КПСС обкомои Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советон гулъяь КПСС горкомий райкомий хьалхарча секретарий, горрайисполкомий председателий, халкъа тІахьожама комитетий председателий, райисполкомий юрта боахама управленей начальникий, колхозий председателий, совхозий директорий, цхьайолча республикански министерствий ведомствий кулгалхой совещани хилар. Цига йийцар дІадахача боахама шера итогаши карарча шерара декхараши.

Совещане доклад йир КПСС обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина.

Дош дувцача дакъа лаьцар КПСС обкома шолагІча секретара М. Ш. Баматгиреева, КПСС Урус-Мартана райкома хьалхарча секретара Б. Н. Янаева, «Скотопром» треста директора З. С. Тенгиева, КПСС Сунженски райкома хьалхарча секретара Н. П. Аристова, КПСС Шалиа райкома хьалхарча секретара А. Ч. Османова, Грозненски райисполкома юрта боахама управлене начальника Б. Г. Бычихина.

Совещане дакъа лаьцараша уйла тІалхийтар бІаьстан юкъе культураш дІае кийчо яра, доахан дина Іангара дахара дешашта. Юрта боахама болхлошта хьалхашка хьйда декхараш оттадаьд лаьтта меладира культура дІахо лакхъяра, илат, баьцадараши, коартолаш, кхийола культураш дукхагІа яхара, хьайбай продуктивность лакхъяра, 1972 шера тІаийца социалистически декхараш кхоачашдара.

МОСКВА. Тохкамаш даьчуа тІехьагІа цифраш тІайоха керда сейсморазведочни станциш арахецна, йолаеннай «Нефтеприбор» яха завод. Цу аппаратех вайда эзаргба маьххальтен гази лехача.

Укх пятилетке цу станцешa кийчъяьча материалашта обработка ергья цифровой вычислительни машенаша, цо дикка лаккхергья тохкама балхий эффективность.

ХІанз завода цехашка шерра яхь яьккхай Советски пачхьалкхен 50 шу дизара кердача толамаш накъадахара.

Аьрдахьарча сурта тІа: геофизически аппаратурана эша приборш кийчъю коммунистически къахьегама участок.

Аьттехьарча сурта тІа: инженер-конструктор А. И. Чуваков (аьрдехьарвар) регулироьш Я. Х. Гальфанова «СОЦ-2» яхача сейсмически станца балхага хьажаш боаьл.

В. Трешетова сурт.

ТАСС фотохроника.

Вай мехка гІолла

МОСКВА. Массе тайпара профессеш йола бІаьш ваь, вай мехка ерригача республикашкара викалаш, доазол дехьара Іалашмате духха хьашийл ух СССР халкъа боахама карагІдаьннарий Выставке. Укхазара мехка массе мІинге специалисташа шоашца дІаьлу «хьахха латтача опыта еррига союзни академе» даим кердайоахаш латтача экспозицешкара, семинарашкара, конференцешкара, новатораша, Іилмахоша, ВДНХ дакъа лоацарашка вІашагІбеттабеларах, юххера а, шоай арам сайна йола профессеш йолаш болча нахана къамаьлаш дарах хьашача кердача знаней йІаьхий бегаш.

Ер сурт даьккхад халкъа боахама моллагІча даькъера специалисташ корабоагІаш йолча «Атомная энергия» яхача павильоне. Аьрдехьара аьттехьа: азербайджанец горни мастер Шариф Шарифов, москвич инженер-строитель Анатолий Львин, армянка Сусанна Карапетян, бурят технолог Самбу Санжиев, азербайджанец горни мастер Аламдар Мустфаев.

В. Кузьмина, В. Христофоровен сурт.

ТАСС фотохроника.

СССР хьаяь 50 шу дизарга

1940 шера 2 октябре «Пачхьалкхан къахьегаман резервех» доля СССР Лакхахьарча Советан Президиума указ арадалар дlайоллар профессионально-техническин хlоттаман система юхь.

Исторически документ [illegible] делан уже дlадовлара [illegible]: «Вай промышленность [illegible] а догlайоллаеро дlадех [illegible], рудникашна, транспорте, фабрикашка, заводашка хаддаза болалой шерда [illegible], вай промышленность толлемца догlайоллае [illegible] болалой класса состав хаддаза [illegible]».

Цу хене къахьегама резервий дешаре заведенеш йоллалар меккха хаалгъа боахама бlаьш зеараш бола болалой кийчбе.

Шай догlаьзара ерригача этапашка профессионально-техническии школина холуш хиннай партем правительствен шай хаддаза еш йола йоакхо, новкъостел, терканы. 1969 шера 2 апреле КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советан баьча соцама дlайолайир профессионально-технически образовани дlано а догlайоалара керда этап.

Юкъера образовани йолие [illegible] болалой кийчбера, царна гоевзи lомаелго лаккдара, дешареанта хьетам болера къахьегаман системе эргаьнкхе товара чоалхане процесс хулаш а хlана.

Боакха а сий доле а иккъ баьб Нохч-Гlалгlайчен профессионально-технически образованe система, зlамига дикъа кьацедац цо болалой класса мугlараш хьалдузана.

Хlанз вай республика дукхахча предприятешка болалой ба. Профессионально-технически образоване система lомабаь нах ба уж. Грознески химкомбината технически болхлоех 60 процент гаргга бараш профессионально-технически училищашка lомабенна болалой ба, хlаьта махкдаьтта чакхдоахача заводешка болх берех 80 процент нах Нохч-Гlалгlайчен профессионально-технически дешара заведенеш чакхъяьхна ба.

Республике профессионально-технически училищашка кагирзеш та lомма 87 професси. Нохч-Гlалгlайчен дешара заведенеш бизза кхоачамбеле квалифицированни болалой кийчбу махкдаьтта доакхана а чакхдеенчe а, химически, маденаш еча, юрта боахама балхаш дара.

Дlаяхача шен пятилетка кийче а вяь, калкъа боахама дlавелар 43 эзар къона болхло, царех барзlагlа пятилетке 41 эзар в волаш.

Духхьал 1970 шера 10 эзар болхло кийчеир, 10 эзар деша хьа в йоцар.

ХАЛКЪА БОАХАМА — ГОВЗАНЧАШ

НОХЧ-ГlАЛГlАЙЧЕ — СОВЕТСКИ ХАЛКЪИЙ БАРТТАЙНАЧА ДЕЗАЛЕ

Эзарза хьешна дlанийсъяьй республика городашкни юртакхьем профессионально-технически училищаш.

Цa-тlа дукхагlа болалой масса юкъабоагlа нохчехи гlалгlаехи бола кагирхой. Дlаяхана шен пятилетка царех вола 15 эзар болхло кийчбир.

Цу кагирхой эгара боакхагlа безам хул дукхенехьа эшаш йола говзал lомаерца. Нохчехи гlалгlаехи волча 1460 саго махкдаьтта химе говзал lомайир 4350-нех — юртбоахама механизатораш хилар, 3950 сагах — гlишлошъераш, 2150 саг торговле бола бе везар.

Кхаанакха къахьегам дукхагlа юкъабода профессеш дукхагlа хулаш я. Уж а швейни производства, трикотажниий, торговле профессеш. Кхо эзар соагlа махчийи гlалгlайн хьалсаг я хlана уж говзалаш йолаш болх беш.

Республике я юкъера образовани йола кагирхой дешабагlаш шинь технически училище. Цар lомаю чоалхенагlа йола говзалаш.

Хьаьй керда дешара мастерскеши дешара боахамеши. Хаддаза эргайоалаш товю дешаре-материальни база, дешар хьехаре-хьетам болера эффективни формаш юкъайоалаеро новкъостал ду къонача болхлошта училищашка профессиональни болалой кийчберан соагlа, общественно-пайдане бола болх lомабе, нравственно а физически а чlоагlле.

Дешархошта хьетам болера балха керттара чулоацам вотт кагирхошта нравственни дика гlулакхаш lемадераш, дохкара, безитохкама, сага сий дара-ларзlаро, Даьзенне тешаме хилара, гуманизме уйло царна чуйоссаяраш.

Ленински урокаш, ленински зачеташ яра, цаьаьрчан доацаш социалистически язьа юкъе дакъо яцаро, болхло хилара сий лакхдеш хьехам баро новкъостал ду кхуеш боагlача кагирхошта цхьа лостем бола, хургаолче болхлочун ше теша а тешаш коммунистически идеологи хьалхийта.

Цунна тешал ду училищаш йистехьа болх беш болчар доккхане толамаш. Уж ба ПТУ-1 чакхъяьккха Грознески химкомбината слесарь Данаев Абдулла, ПТУ-27 чакхъяьккха Невраньерче грамотанаш фабрика болхлой Костоева Раиса, Эльджаркиева Фирузам, ПТУ-5 чакхъяьккха Грознески химкомбината болхло, коммунистически къахьегама ударница Сергиенко Валентина, юртбоахама училище йистехьа цlи хоза механизаторш В. С. Бихлаев, Я. Р. Коваленко, дукхох кхьйбераш.

Профессионально-техническ к система болаллашка дешзал ду дика болх барах Къахьегама Цlечу Байракха орден еннча Нохч-Гlалгlай АССР Лакхахьарча Советан депутат йолча Грознески ПТУ-1 чакхъяьккхача Грознески химкомбината [illegible] Мангалиева Валентинас, иштта болхо кхьчарех.

Говзал шорагlа йоза гlортача къонача, хьнар долча кагирхошта уж мичхьа — гlишлошча, юрта боахаме, промышленни предприятешка — кийчбоаларц царна новкъостал ду опыт йолча болхлоша, къахьегама ветеранаш. Масала, ПТУ-5 дешабагlача карбашидии депарафинизаце установка ена практика болча дешархошта доккха новкъостал ду цар говзал lомаяча Къахьегама Цlеча Байракха орден лелаяча, коммунистически къахьегама ударника, слесарий-монтажниий бригадира Федор Иванович Калашникова, дукхе тераьза тlабоаьйт профессионально-технически училищашна дийшa баьна балха баьхача кагирхошта «Красный молот» завода 13-ча цехе слесаро К. Д. Гайрбекова, кхи [illegible].

В. И. Ленина цlерагlча Грознески махкдаьтта чакхдоахача заводе вохагlоалча оператора Павел Андреевич Ковалев вемаслени училищаре вера уккхе болх бе 28 шу хьалх. Дакхо соагlатта Къахьегама Цlеча Байракха орден «За трудовое отличие» яхача медала [illegible] цу мо шай [illegible] гlулакха дlадаларе соагlа, гlоьне хьегlакхуча гlоьнана хьетам [illegible].

Иштта хьаьн [illegible] шу соагlа [illegible] профессионально-техническе училище [illegible] хьагlа А. Шарипова цlерагlча Грознески [illegible] заводе Анна Артемовна Бугаева болх [illegible]. Болх дике барта [illegible] коммунистически къахьегама цlи [illegible] цунна. Производствени [illegible] хаддаза [illegible] хьабоагlа из. [illegible] опыт къонача болхлоша дlайоаьйт из. Цу тайпара болх [illegible]. Бaьб Социалистически Къахьегама Туркаа волча Грознески химкомбината [illegible] А. М. Медведева а.

Цу [illegible] масала [illegible] профессионально-технически образоване система болалой кхабеш йола гlадалла а, [illegible] дlаэтта хилар, общественни [illegible] болага бода [illegible] цу системе гlоала бодаш хилар. Из система хьаьро ма а [illegible] лоарlаш а хилар.

КПСС XXIV-ча съезда профессионально-технически училищашна [illegible] дешарий декхараш.

Хlанз профессионально-техническе образоване система юкъе образовании йола квалифицированни болалой кийчбоагlа [illegible] а Грозне бола [illegible] а иштта бола училищаш — ПТУ-5, ПТУ-11. Цу уже пятилетка хьалхарче шера эгарa хьакха арахецаргба юкъера образовани йола монтажникаш.

1972—1973 деша шера дешаре кердача системага ерзъа Нохч-Гlалгlайче эгара къаьнагlа бола училище — махкдаьттаной ГПТУ-4.

Iилма-технически прогрессо [illegible] профессионально-технически училищашта хьалхашка отт дешаре доине догlача хана цуьна дукхагlа [illegible], [illegible] дукхагlа цунна образовани [illegible] болча дешхар, [illegible] кхоачамаьдорга кха хеттар.

Цу [illegible] дешаре заведенеш [illegible] педагогически болхо уйла эйт Нохч-Гlалгlайчен [illegible]-педагогически болхлоша.

Иlсагlча пятилетке 53000 квалифицированни болхло арахеца везаш ду Нохч-Гlалгlай АССР профессионально-технически училищаш. Берриге терахьа из декхар кхоачашдаре гlабоаьйта бола бохь бe хlанз профессионально-технически образоване системе болалой.

В. [illegible],
профтехобразованин Нохч-Гlалгlай управлени начальник.

[illegible] автомобильни завода конвейера шоллагlа эргlа болх бе йолаяллайтарца дикка дукхагlа арахец «Жигули» яха автомобилаш. Дукхагlа хетт шинаш.

Ярославски шинийн завода 25 эзар квадратни метр моттиг дlалоацача кердача сборочни корпусе керда оборудовани, балха оьшаре лакха йола станокаш оттаьй. Уккхаза арахийцай «Жигули» яхача автомобилашта лаьакхlача шинай эггара хьалхара серийни парти.

СУРТА ТlА: автомобильни шинаш ю керда сборочни цех.

И. ДЫНИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

МОСКВА. 1957 шера октябре эггара хьалхарча советски Лаьттан искусствени спутнико тоьлхачул тlехьагlа космически зlамарешта тохкамбеш болча къоначо lилмахой группа физико-математически lилмай кандидата Лидия Васильевне Курносовай куьгалла хьаяьй тайп-тайпарча советски спутникаш тlа космосе болх беш хиннa дукха прибораш. Л. В. Курносовай группа кийчъяьча анализаторий новкъосталца lомаяьй космически зlинарий ядерни компонентий варианеш, чlоагlа лоархlача даннеш кораьй Маьлка тlа ядерашта генераци ярах.

Соакх lилмахоша хьаьйр 200—300 километр лакхаче сигала космически излучене составе тохкамаш даро йола прибор. Из прибор бахьан долаш чlоагlа лоархlаме даннеш кхьчай «Салют» яха эггара хьалхара орбитальни станци сигала яхача хана Лаьттан радиационни фона протоний электроний дукхалах.

Хlанз шай коллегашца цхьана дlахо сигала яхара эша аппаратура кийчъеш я СССР lилмай Академе П. Н. Лебедева цlерагlа физически института йоккхагlбола lилмак болхло коммунистка Лидия Васильева Курносова.

СУРТА ТlА: космически зlанарий лаборатори бя Лидия Васильевна Курносован (аьттехьа) лаборантка Наталья Турпалован.

О. КУЗЬМИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДОККХИЙ ХУВЦАМАШ ХУРГДА

«Торговли тоаьра гlулакхах» бола КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен соцам раьза хиниа тlакийцар тха комбината берригача болхлоша.

Торговле предприяти лоархlаш я тха комбинат а. Соакх керда техника производствана юкъейоалаяра дукха балхаш даьд. Цхьабаьъда, хано дlадехачунга хьожача укх шера де лоараш кхы а дукхагlа да. Керттарча дакъе производственни процессашта механизаци яра теркам тlабохийтаргба. Эггара хьалхагlа из лоархlаме мероприяти чакхйоаккхаргъя мороженеш кийчъеча керттерча производственни цехе. 1971 шера цу цехе калькхата ножашка мороженеш кийчъю синха гlераеш йола керда камера оттаеир. Боккха пайда а беш балха хьалаш дикка тоадир цо. Укх шера кхоъ керда автоматически лини оттаергъя комбинате. Мороженни кийчъеча цехе балха юкъехьоргъя уж. Соакх 1100 тонни мара ца енначи уж линеш болх бе йолаллийтачул тlехьагlа дерриге балхаш механизированни кьисапе а деш 2400 тонни мороженни арахецаргъя. Ерригa арахецача мороженех 80 процент я из. Цу цифраша хьалхьох къаддегама оасарле мел лакхлургъя. Иштта укх шера вафельни подаш ду А2—ОВА яха автомат оттае могадьяд. Цу гlулакхо 21 автомати цар тlа гlулакх деш вола 10 пекари кхычахьа балхаш де мукъаноаллийтаргъя. Дерриге балхаш механизированни кьисапе де дахаро балха хьалаш тоа а деш продукци дикагlа арахеца торо хулийтаргъя.

Соакх йолалор чкъарий кийчъеча цеха балха механизаци а. Хlаьта укх шера баь баргба из болх. Хьалхагlа чкъарий лаьтта lо а дехке ехьа оппалка тlахьерхар. Тlаккха из лота а йийя пох кlур а беш докъадора чкъарий. Механизированни способ юкъейоалаярах шийлача камера чу кlураца чкъарий дукха а дукхагlен дикагlен докъаде йиш хургъя.

Иштта боакха лоархlам болаш мероприятеш чакхъяха йолаяьй технологически компрессорни цехашка. Реконструкци е йолаяьй цаьрна. Де дезараш 800 эзар сома балхаш да. Реконструкци яь яьлча массайолча камерашка продукташ дlаоттаяь хоттаяра хьалаш тоалургда. Вешта аьлча, мелла дукха лоаттаярах толхаргьяц продукташ. Из бахьан долаш нанчахьалкхенна шера 80 эзар сома пайда хургба.

Керда техникон технологии производствана юкъейоалаеча хьнаре лакъа лоац тха комбината рационализатораша. Болх тоабара, производства культура лакхъяра тlаерзаь 96 предложени елар тха рационализатораша дlадахача шера. Царех 69 рацпредложени балха юкъейихьай. Итташ эзараш сомаш пайда баьб цар производствана.

КПСС ЦК Соцам тlа баьгаьъяь мероприятеш кхоачашъяра хьнаре къа а хьегаш СССР хьаяь 50 шу дизара сийленца лакъабола комбината болхлой.

А. КЛЮЕВ,
Грознески хладокомбината керттера инженер.

Свекла лелаерий трактор

Кишиневски тракторни заводе вlашагlйоккха йолаяьй Т-54С яха эггара хьалхара трактораш. Из я молдавски белорусски инженераша хьаяь, шекара свекла хlоеча хана операцей комплекс ерригa кхоачашъяра лаьрхlа универсальни гусеничн машен. Колея йоккха яь хиларо балха чlоагlа хулийт трактор, хlаьта готтигача гусеницана меттел шерагlъяр оттае торо хиларо йиш хулийт молдагlча кьюча юртбоахамa балхаш тlа пупах пайда эца.

Йиш ма хулла трактористa гlойле хургйола оагlув лаха гlийртаб керда машен хьаяраш.

Мехка свекла лелаерашка укх шера кхоачаргъя Т-54С яха эггара хьалхара ворхl эзар трактор.

(ТАСС корр.).

Кишинев.

«СЕРДАЛО»
2-гlа оагlо, 4 март 1972 шу.

ЦХЬА БАРТ А БОЛАШ ИМПЕРИАЛИЗМАНА ДУХЬАЛ

Академик Бободжан ГАФУРОВ, СССР lилмай Академе востоковедение института директор.

Хlанзарча революционни процессе Азе, Африка, Латински Америка халкъий къамаш-мукъадахаре болаш къаьстта моттиг дlалоац. Дунен социальни революцена кхаь тоатолах цхьа тоатол ше дола из болаш, дунен халкъашта юкъерча пролетариатаца цхьоагlо а йолаш, Советски Союзон дунен социализмов хьал а лоацаш шерра йоархаьй империализмий реакцен низашта духьал исторически наступлени.

«Вай хана Азен Африкан халкъий, социалистически мехкий халкъий, дерригача дунен демократически низий гlулакхаш барт болаш хилар, цар йоалле бартцхьоагlо империализмана духьал толамe къовсам лоаттабарa керттера хьал да. Къамаш социальни дакъе мукъадовлара хьакъехьа котало йовкхаргхилара бизза тешам ба, — аьнна белгалдаьккхар КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева Азен Африкан халкъий барт-цхьоагlон Организаца V конференце лакъалоацарашка ше лахьийтача моаршал тlа (1972 шера январь).

Дунен халкъашта юкъерча реакце низаш хlанз а дохаданза да. Къулбехьен — Малхбоален Азен Гаргарча Малхбоален хlанз а долаш да империалистически агрессе кхаьраш.

1971 шера июле Къулбехьен Вьетнама Временни Революционни правительствас Париже еча переговорашта юкъейихьар машар юха оттабе йиш хулийтаргйола ворхl пунктах латта керда предложени. Вешьда США довл деча гlоараша йохаю из лоархlаме инициатива, дlахо а тlом бара никъ лелабу.

Кхоххадена хьал да Гаргарча Малхбоале. Хоаш мадарра, Гаргарча Малхбоалера кризис дlаяккхара кlийтенаш къоастаьяр ООН Кхерамален Совета 1967 шера ноябрь беттарча резолюце тlа. Египта lарбий Республика правительствас массехказа хьакхйкадъяд ше цу резолюцене раьза хилар, хьнаре тlехьалатт из кхоачашъяра. Бакъда, Тель-Авива фуннагlа дий я тlа иа иваш котт уж машарa предложенеш. Израила правительствас лаьцача тlема шовинистически раькъа лара я США империалистически сионистски гlоазараша къайлагlа а гучахьа а из хьаллоацаш хилар.

Советски правительствас аьлча, цо хаддаза хьаллоац цу районе дахача деорагача халкъашта, царна Израила халкъ ше а йолаш, чlоагlа бола машар lалашберг болаш йош политически хьоастадар. Советски Союзо хьнаре хьаллоай кортмукъен шоай лоlамех хилара тlехьа, империализмана духьал lарбаша лоаттабу къовсам. Из къаьтта бакъдеш хилар 1971 шера май бетта СССР-ан Египта lарбий Республикаси доттагlалах а вlаши гlулакхаш лелаярах а лаь Договор. АРЕ Президент Анвар Садат дукха ха йоацаш Москве вена вхаитагlа хилара итогаш.

Каире хиннача Азен Африкан халкъий барт-цхьоагlон организаце цlаьдха а дlахьеккхар империалистанта духьаларча къовсаме халкъий чlоагlлуш йола цхьоагlон барт хилар. Конференца хьакхеккхар lарбий дунен тlарча революционни процессашка къамаш-мукъадахара тlаьнзарча болама позитивни воздействи еш хилар.

Машара, прогресса, къаьмий шоай лоlамо хилара тlехьа къовсам лоаттабеш доле lарбий Малхбоален а Индокитая а халкъашна къадола халкъаши Советски Союзо хьаллоацаш хиларо доккхаду империалистически гlоазараша де латалуча агрессивни гlулакхаш. Цунна тешал ду дукха ха йоацаш Индостане ах гlайрен тlо хиннача событеша.

Индостане хиннар укх тlеххьарча итташ шерашка къамаш-мукъадахара болама реакцена низ-lотхьама террора духьал даьча тlемаш тlа юкъе эггара лоархlамегlачарех цаl да. 75 миллион сага волеа Бангладеш халкъ Индe новкъостал а йеш. Советски Союзои кхыча социалистически мехкашеи хьал а лоацаш котдаьлар. Из котало lелаьмате боккха лоархlам болаш я ерригача азиатски континента.

Субконтиненте кхохкам иттача юкъхьенка вонe Советски Союз хаддаза тlехьа латт гумачиа машаро, Бангладеш халкъий зеконагlа йоагlа бокъонаш хьалхаташи лакхlара лараe тlа вlаши гlулакхаш лeлaдара принципаш лорарa. Из политика кlоаргга кхета а йир, мога а йир дунен общественноста.

В. И. Ленина аьнначa тайпара колонизатороша «историна юкъе доацаш» лоаттаяь мехкаш вай хана политика объект йолчара цунна юкъе дакъа лоацараш а хинна дlаяйттад. В. И. Ленина хьалхе а сиш хиннад дунe революционни эргаоалеча хана мукъалуьлеча халкъий лоархlам болама юххьанцаeа, къамаш-мукъадахара этапагара уж капитализмацен империализмацен лоаттабеча, социальни классовни доала дизза кlаллара доллара тlехьарча къовсамта йоалача хана политика объектагара цунна юкъе хьнаре дакъалоацаш а тиле дlаоттаи хилар. Из хlанз практически долаш лар а хинна дlаяттад.

Мукъадьннача къаьмий хьашташ дlалех колониализмах кйе мел дисар хlаллакдаь лlадаккхар, доазол дехьара монополеш юкъера дlаякхар, къаьман промышленность, хьаяр, феодальни порядкаши пунах юкъедеса цо гlулакхаш дlадахар, радикальни аграрни хувцамаш хар, общественни вахара демократизаци яр, политически шоай лоlаме хилар чlоагlлар.

Уж къамаш юкъера лелхараш къоаставе йоа да дукхачa чъяхьеганхоша хьнаре дакъа да леладача, общественa хьалле делаеча болалой класса [illegible] лоархlам лакх да беча, ахархоашех гораш бахача юкъера хьал долча новкъостала цхьоагlо да хилча. Къамаш-мукъадахара революцеш йиза кхаьяргъяк дунен социализмацеи дунен [illegible] юкъера болалой болашен чlоагlа а дукхаш мера.

Социализма дунен [illegible] системаш. Iилма, социальни, культурни хьакъехьа карагlдалнарaша тlаьакхлуш геттара йоакха воздействи я еш мукъадьннача мехкашка прогрессивни низаш тlа-тlа дукхагlа духь догlаьхара капиталистически боацача новкъа тlа. Хlана аьлча духхьал цу новкъа мара вохалурьяц экономически социальни прогрессага.

Империализма стратегически де лоархlарех цаl да догlавоагlа мехкаш шай аккхене кlаллоаттадар, уж капиталистически новкъе лоттадар. Из кхоачашдара империалисташа хьалхью антикоммунистически уйлаш, революционни низий отрядаш шоайла вlашка кхоза гlерт, мамогга къаллуьш халкъа цуьхьалара, реакцеонни режимашн реакционно-националистически гlоаьраши, халкхоаб расовни дискоминаци, племеша юкъера эгlазал, доакаш дахе гlерт къонача нанчахьалкхенашта юкъe.

Шерра пайда ийб къамаш доаш къоастадара чоалханарча гlулакхех. Иштта хилар, масала, Нигере, «Биафре» сепаратистски режим империалисташа хьаллаьаьча. Иштта хилар Пакистане а, империалисташа Яхья Хана паьъха цlий lоухийта тlема режим хьаллаьаьча хана а.

Массаналья йоаш мел йолча империалисташа, цхьан оагlорахьара халкъашта юкъе лоаккош доах, вокх оагlорахьара къамаша шоай кхаа къоастаяве тlехьаре цар лоlам гераа кхача телабу.

Бакъда, къамаш-мукъадахарен социалистически низий чlоагlа цхьоагlон империализмана духьал лоаттабеча къовсаме цар цаьнна гlуллакхаш лелахари бехьан ахар барт эгlабеш хиннa «Биафре» режим. Ехар парла цlий lоухийташ хинна Яхья Хана режим а. Бангладеш халкъ мукъадаьлар.

Дукха хо [illegible] е мугlараш иззеш вар Иракe хилар. Хоаш мадий, советски халкъа массаза а цу мехкарча lарбаштен курдаштен юкъе вежарша вlаши бовбеш хулаш хинна доацаш дог доаш новкъе хинилга. Баас партеи Курдистана Демократически партеи кулгалхой хьакъяьл дlахачарах дика уйле хиларах хlана парна юкъе машар эттаб. Гlаавугаш да Баас партеаи Иракски коммунистически партеаи юкъе бизза барт хилар а. Коммунисташа шоай [illegible] на кхоа [illegible] къахьег шоай мохк политически экономически кортамукъе хилар чlоагlлеш. Цар оптимистически мах бу из догlахара перспективаш.

Шекхаитта ше ду дунен социалистически къамаш-мукъадахарен болама хьаштенаш хlанзарча меткии кулгалоша лелачa гlулакхаша. Шоай производственa. технокерржанни гlулакхаш кхоачаьлар духьа наьсстоне чlоагlа я тlаlертa а революцени пайд цхьоагlо болaм никъ.

шертамукъара шоай лоlаме хилара тlехьа къовсам лоаттабеча халкъий хьашташ доаш.

Кхетадеш ма-дий, дунен социализманен къамаш-мукъадахара боламан духьаларча политически къовсаме империалисташе Пекинe лаьцача арахьарча политика нахьа шоай кертерарча цхьа чlоагlало а лорхlаш пайда эцаш хилар.

Пекина сий доаца гlулакх къоастте белгалдоалаш гучадьлар Индостански ах гlайреи тlо событеш дийнача хана. Китайски кулгалхоша дукха ха хьалле лелалаьпа нийъ бар Пакистанга. Индена духьал тlом байтe гlертей, Пакистанех Азерча шоай политика герз де лорхlаш.

Азен Африкан халкъаш тlа-тlа дукхагlа тем маьбистаиша кхачона цар реакционни гlулакхашцен юкъе кlоарга юкъ хиларах. Эггара тlехьа хиннача событеша хьахьеккхар вlашагlкхийттача Къаьмий Организаце цар даьча «машара гlулакхий» бокъонна бола мах. Индостане хинна конфликт хьамаш пекински заказлаш яь арриге мазераш доа кхи а кlоаргдара тlаерзаяьвр.

Иштта доле гlулакх ма шеннара да къонача шоай лоlамерча нанчахьалкхенашта юкъе доаваш доахача, «азиаташта духьал азиатий», «африканцашта духьал африканцаий» тlом къовбе чlоагlа къаьштдолча империализмана. Иштта тlемаша мел ху къамаш-мукъадахаре болама низаш, лоармаьной гlулакхаш лелаьара неоколонизатораша эша ялм тlа а торонаш хьалулийт.

Екх дlаьннна Яхья Хана реакционни режим американски империализмаца цхьана хьал а доацаш, маьбисташа бокъонна гloабаьхар шоаш халсьай эгара кхаьаьагlабола моастагlий хиларeй терра.

Къамаш-мукъадахара хlанзарча революциe потоьала прocесc чоалханен цкъаза вlашдуьхьаларaе характер йолаш я. Неоколонизатораш, сионистий, расистий, дукхе реакци шоай бериге низ средствами тlаьхийта хьамиттен гучахьара интересни лелаеш а. из догlаухилга юхакоа гlерт. Цар де дагачоабариш йоле моаг да. хlана аьлча Азе, Африка, Латински Америка халкъаш революционни тlехьадовлар, уж дунен цивилизаце шеррача новкъе довлар историчсеки хилана аргlоаца процесс я.

Империализмой дунен халкъашта юкъерча реакцеи духьаь еаш а, мукъадьннача мехкашна социальни прогрессо белгаланa шийна никъ бухь, ерригa духьалеш йохко. Къамаш-мукъадахаре тlехьа шоай сийрда кхоаьр бахьал лоаттабеча сийлахь болхкача тlехь тlа Азе, Африка, Латински Америка халкъашта шоаш lилма социализма цаl мара боацо никъ, адамашта дагайоттa эггара шийлен. эггара прогрессивни декъарош шийна чулх доле никъ.

(АПН).

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ЯЬККХАЙ

«Грозэнерго» № 4 йолча теплоэлектроцентрала коллектино кхаьааш электроэнергеца lалашъю Аргунски «Пищемаш» завод, аьшкабетона конструкцей, шекар доахкха заводаш, цухх комбинат. Аргуне баха нах. Цу теплоэлектроцентрала коллективо шоай бехкагlа шlаккха а хьовзам кхылйтац балха тlа. Цун керттерла да дукхача къамех бола теплоэлектроцентрала болхлой, гlулакхера нах, инженерно-технически болхлой аьа дезаш сейна беттайна къахьегаш болта.

«Советски Социалистически Республикай Союз хьаяь 50 шу дизара еча кийчонах» бола КПСС ЦК соцам дог эдьаа хиннa хьалхьача теплоэлектроцентрала болхлоша хим тlа е шоай хьалар айдаь къахьийгар февраль бетта. [illegible] [illegible] хьнаре [illegible] рапорт велар цоо. Планагlа доахlаччул соагlа эвовлинк, бахача нахе дlаккхийта электроэнерги итташ эзараш киловатт-сахьаташ да.

Хlанз № 4 йолча теплоэлектроцентрала керттерча оборудованена, капитальни ремонт еш я. № 3 йолча цоксоагрегатана реконструкци еш я «Грозэнерго» Центральни ремонтно-механически завода слесарий бонгадаш. Из ремонт чакхъяьннчул тlехьагlа цу котлоагрегато сахьата йоакхаш бола lа 15 кубически метр дукхагlа хургья.

Новкъосташта хьохам а тоаш белгалбаьъна дика къахьегам бе турбиная яьа машинист Магомадов Султан, электрослесарь киборист Маслов Александр, слесарь Ушаков Ремзан, кхыбараш.

Х. СУРУДЖАНИ.

ДРУЖИННИКИЙ ФОРУМ

Февраль чакхбоалаш, март бутт болалуш хIара шера районий халкъа дружинникий слет хул. Цу тайпара слет хилар укх денош В. И. Ленина цIерагIча культура Двореце. Слете гулбенабар Грознерча Заводской района дикагIбола дружинникаш. Иштта цига баьхкабар района предприятий, учреждений парторганизацей секретараш, КПСС райкома, райисполкома, чурча гIулакхий отдела болхлой. «Общественни порядок лораеля Iалашдара халкъа дружинникий балха итогаш района дружинникий декхараш» яхача темах лаьца доклад йир КПСС райкома, райисполкома, чурча гIулакхий отдела болхлоша. «Общественни порядок лораеля Iалашдара халкъа дружинникий балха итогаш района дружинникий декхараш» яхача темах лаьца доклад йир КПСС райкома шолагIча секретара А. Н. Бубнова. Цул тIехьагIа слете къамьлаш дир района прокурора А. А. Андрюхина, дружинникаша.

Общественни порядок лораечей гулламхоица лира хьовсам лоаттабечеи хьнаре дакъа лацарах Нохч-ГIалгIай АССР МВД Сийлен грамоташ елар В. И. Ленина цIерагIча Грозненски меккаьлта чакхдоахача завода, дорожно-мостовой гIишлошъеча управлене, «Нефтеснаба» управлене, кхыча предприятейи учреждений халкъа дружиннашта. Къаьст-къаьстача кхо а тийлар Сийлен грамоташ. Уж ба коммунальни бовхама Министерства дорожно-мостовой гIишлошъеча управлении «Сельстрой» треста тIаьш тескача управлении (УМС) халкъа дружиний командираш А. М. Цуров, В. Н. Лычегин, химкомбината дружинник И. М. Ращупкин, кхыбараш. Дукхачарий ахчан совгIатех делар.

В. ДЕМЕНТЬЕВСКИЙ,
милице лейтенант.

КЕРДАДАРАШ ЛЕХАРАШ

Укх тIехьарча шарашка къаьстта чоагIа торне в рационализаторски балха Грозненски трамвайни управлене. ШерагIара-шерага дуккагIа хул рационализаторашна тела предложенеш. Уж тIехдоаль в баллой къахьегаш аттача балхара, къахьегама овсарле лаккъара, материалий, талалси оатхалий, электроэнерго кхоабара. Дукхъал дIадахача шера цар кийчйир 80 рационализаторски предложенеш. Царех производствана юкъайицар 87. Цу предложенеша производствана 6 эзар сом пайда бир. Иштта пайда барал совгIа трамвайнашкий къахьегам а дика аттача баьхкийир цар. Укх тIехьарча хана производствана юкъейихача, доаргIажагIча предложенех в тяговой подстанцие мастераша В. М. Вилобовой, Г. Н. Горюнова оина предложенеи. «ВАК-1000/600 яха выпрямительни агрегат шаьхьара болча автоматически режиме» яхача цар предложене боккха пайда бир производствана. Иштта боккхача доаргIане предложенеш елар ш. Саковс, Болдыревс, Дорофеевс. Укх шера в уж толамаш дохдае айтан рационализаторашна. [illegible] производствана [illegible] 9 рационализаторски предложене, бIаьш сомаш пайда баьб цар производствана.

А. ШИЛОВ,
тха итеге воаца корр.

ХЬАЛХА ЛАТТАРИЙ ОПЫТ — МАССАНЕНА

КПСС XXIV съезда, ЦК ноябрьски Пленума, СССР Лакхехьарча Совета кхоалагIча сесси решенешта дерригача советски халкъа санна дог гIоздаьккхача тха района къахьегамхоша лакхача толамашка чакхдаьккхар шийлагIча пятилетка хьалхара шу. Цар тIехкхоачашйир ялат, тха, шура, фуаш, дулх доахкара шера планаш.

Из толам бокхахача къаьстта доккха дакъа лаьцар района производства хьалхалаттараша. Иштта «Красное Знамя» колхоза доярка Алхазурова Атес социалистически декхарегIа 3500 килограмм яккха езача хIара кхоабача Iаттагара юкъера лаьрхIача 3808 килограмм шура яьккхар, хIаьта «Россия» колхозерча Матросова Евгенияс 3765 килограмм яьккхар хIара кхоабача Iаттагара. Лакхдаьд шоай белха хьокхамаш тха районе дикагIа йолча Лазарев Андреи, Хаджимагомедов Умарев кулгалдеча жа лелалеча бригадаша. ХIара бIаь жийна тIехьара юкъера лаьрхIача 180—151 Iаьхар къакъоаста а баь кIара жийна тIера ворхI-ворхI килограмм тха даьккхар цу бригадашкарча къахьегамхоша.

Боккха къахьегама толам баьккхар района цхьаболча кхаи лелалераша а. Ленина цIерагIча колхозерча Колликова Раисас кулгалдеча комплексни бригада къахьегамхоша 1221 гектар долча лаьттан кIара гектара тIера юкъера лаьрхIача тхьаь итт центнер ялат чудера, хIаьта 102 гектарах хIарана тIера чубена мукх 40 центнер хилар.

Белгалдаккха доагIа Ленина цIерагIча колхозера райоНе дикагIа йола Iаьсий лелалерхо Вайханова Вера. ВорхI шу да из Iаьсий лелалеш йола. ТIехьарча кхе шера тхьо ди дааьнача хана дена ялх бутт баллалца 1770 Iаса кхедаьх цо. ХIаьта дIадахача шера цо лелалеча Iасилгашта плаи 500 грамм йолча дийнахьи буси юкъера лаьрхIача 610 грамм дулх тIаккхетар. Цо массехк шера хьаьнала баьча балха лакха мах а баь Къахьегама ЦIеча Байракха орден енний цунна.

Аз лакхе белгалбаьха болхлой санна доккхий толамаш доахаш къахьегаш дукха ба районе. ХIаьта уж берригаш а бийца ларгвац. Цар къахьегама дикха мах бу партийни, советски организацеша. Цунна тешал ду болхлой къахьегамаре моральни, материальни безам совбаккхара районе вIаштIехьъяьхача мероприятеша. Бетта-бетта хIара совхозеи, колхозеи парткома администрацеца цхьан социалистически яхьа итогаш а еш котало яьккхачарна кофере кара тела цIе эмшелаш тел, дикагIа волча производственникна сийна байракх айю, цар опыт пентазеташ тIа юво, агитатораша, политинформатораша шорра дIайовзийт кхыча къахьегамхошта, цуа совгIа ахчан премеш тел.

Масала, доаркашта Алхазуровайнен Матросовайнен дIаделхача шера шу кхоачалуш планил совгIа яьккхача продукцех алапел совгIа 550—600 сом ахча делар. ХIаьта Лазаревн Хаджимагомедовн кулгалдеча бригадиш хIара колхозника къаьст-къаьста 51 Iаьхарг белар. Белгалдаккха доагIа вуи шин бригадиркх лIарвне бетта алапи юкъера лаьрхIача 309—389 сомета кхачам хилча лаьрхIае.

Цул совгIа юртбоахаме хьалхалаттарий районни совещание болчей дикагIа болча болхлошта ахчан премеш тийлар, хIаьта иттара дикагIа болчар цIераш района Сийлен книжка тIа дIаяийир. Цу дерригача тIулакхашта дикха аййир юртбоахама болхлой къахьегама овсарле.

ХIанз района юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка дайха, бехктоххаме декхараш латт. Дукха толамаш чоагI а деш, укх шера тIайийца социалистически декхараш кхоачашделга вIаштIехьдаккха деза. ХIаьта декхараш лакха да. Иштта, шовзткъеи шинъ эзар тонн ялат, кховзткъеи барайтта эзар тонн комсаш чуп, хIара кхоабача Iаттагара юкъера лаьрхIача 2550 килограмм шура яккха, хIара бIаь жийна тIехьара 105 Iаьхарг, бIаь Iатта тIехьара 95 Iасилг, хьакъоастаде, хIара устагIанна тIера 5,8 килограмм тха даккха, цхьан котама тIехьара юкъера лаьрхIача 110 фуъ гулде, иштта кхыдола гIулакхаш де дезаш ба района къахьегамхой.

Уж декхараш толамца кхоачашдара, Советски Социалистически Республикай Союза 50 шу дузача денна дикача хьоккхамашца накъабакхара шерра социалистически яхь а йолржаль къахьегаш ба района юртбоахаме болхлой. ХIаьта хIанзале кхьацца толамаш даьхад. Иштта, цхьан Iаттагара йоаккха шура районе гIолла ворхI килограмм лакхьай дIадахача шера укх хапаца кийсйина. Январь бетта паччахьалкхенга ехкар дIадахача шера январь бетта ахка хийначул 40 тонн дукхагIа яр. Дика къахьийгад механизатораша а. Района дерригача боахамашка тоа а яь болх бе кийча я. комбайнашкара дIайийккхача, еррига юртбоахама техника, тIехьатосса инвентарь. ХIанз боахамаш, отделенеш, бригадаш бIаьстан балхаш дара. окотин кампаци чакхъяккхара мишта кийчо яьй хьежаш ба шоайла. ХIаьта шеко яц тха района юртбоахама къахьегамхоша шоаш укх шера тIайийца социалистически декхараш толамца кхоачашдергхьалдах.

А. КАРАГИЧЕВА,
КПСС Наурски района секретарь.

Ишкнодорски арал къунбаьхи районашкара механизаторш ялат дIаде болабеннаб.

«Анапа» яхача опытно-производственни боахама ялашца болх беш я 10 агрегат.

СУРТА ТIА: ялат дIадуоча агрегаташта юкъе ба бовзийта специалисташ — № 1 йолча производственни участка агроном В. Лагутин (аьрдехьаре), [illegible] Л. Левенкина.

Е. Шумелова сурт.

ТАСС фотохроника.

ХАЛАЧА ХЬАЛАШКА

Ер шу дехаделча денз чоалхамерчен халачен хьалашка болх бу «Сунжанефть» НГДУ скважинашта капитальни ремонт еча цеха коллективо. ДIаьхха шехал оттар бахьан долаш наькъаш дехар, водопроводаш болх ца беш сейцар, скважинашкара оборудовании болх беш латташехьа шелало сеццайора. Къаьстта чIоагIа Iатткъар кхоачамболлаш лоабата мархал ца хилар. Цудукъа мархала узле пентрализовацци тайпара лоабата мархкал кийчбе болабир. Цул тIехьагIа из автоцистернашка чу а бетташ цкъа хьоча хана 12 тонн хьеш скважинаш еча дIакхахьа болабир. иштта кхы дукхха кхоачамбовцараш нийсделар тха балха тIа.

Цхьабакъда, уж халонаш ший а еш къахьийгар мастераша Х. С. Аушев, В. И. Баев керте латтача бригадаша. Цар толамца кхоачашъейтар цеха коллективага паччахьалкхех план. Иоь. Баев керте латтача бригада ханал ши ди хьалха чакхдаьккхар № 55 йолча скважинанa дош дола ременти балхаш. Телха 6 дюймови колонна цигара дIа а яьккха тIерча юкъашкара мехкдаьтта даккха доалдир цо. Цу бригаде белгалбаьккха дика къахьегаш ба бурундеттараш М. В. Воярцев, коммунист П. М. Скакун, бурундеттачун тIоьча Д. Петухов. № 55 йолча скважинана кхоза соляни кислотаца обработка еча хана 20 тонн соляни кислота Iочудаккхийта дезаш хилар. Из болх а ши дии бийсел ханал хьалха чакхбаьккхар цар хьинар кхо ца деш къахьегар бахьан долаш. Цу хана денз дийнахьи буси итт тонн мехкдаьтта луш я скважина. Цул дукхагIа цун мехкдаьтта дала йиш йоаццалга ховш дар, хIана аьлча цу моттиге болх беча кхьча скважинаша а хIара дийнахьи буси луш дар 5—8 тонн мара дац.

«Сунжанефть» НГДУ кулгалхоша ременттинкашта тIадожадаьд № 43 йолча яхаха дебит йолча скважинана си йола ремонт ханал хьалха чакхъяккха. Из толамца кхоачашъяьй цар. ХIанз 150 тонн мехкдаьтта лу цо дийнахьи буси. Уж балхаш деча хьнаре къахьийгад мастер Х. С. Аушев керте латтача бригадас. Чакх мел дахха изоляционни балхаш дикеи хаиналхьеи чакхдоах цо. ДIадахача шера декабрь бетта денз профсоюза цехкома карара кара тела ЦIе байракх лелаю цо. Хайал хьалда ременти балхаш чакхдахарах 40 процент премеи елар ремонтникашта. Цунна цхьаьна дакх беннаб цар материальни безам а. Цул совгIа царна денлад кхойтталагIа алапи а.

В. ВОЛОДИН.

«ЖИГУЛЕШТА» ДОЛА БЕНЗИН

АЛМА-АТА. (ТАСС). Казахстане юкъьаьнца мехкаьтта чакхдаха доладьха промышленносте — Гурьевски заводе хьалхьа а яьккха йиза автоматизаци яьй «Жигулешта», «Волгашта», «Москвичашта» эша бензин ераховара йолча установкана. Мангышлак яхача ах гIайран тIарча Эмберча промыслашкара доаккха мехкаьтта чакхдоах заводе. Предприяте 20 тайпара мехкаьтта продукташ ераеш.

КЪОНАЧАР СОВЕТИ ЦУН ГIУЛАКХАШИ

Кхо шу хьалхе «Гипрогрознефть» институте вIашагIьеллар къонача специалистий Совет. ДукхагIча дакъе цунна юкъа бе комсомольцаши къона инженераши. Совет вIашагIьеллача дена дукха новкъостал дийд цо республикерча юрта боахама. Дукхьал укх шера январен февралеи шин бетта Урус-Мартана районе Мичурина цIерагIча совхоза сенаж йоллача моттига проект кийчъяьй совете специалисташа. Из объект хьайъеча дIадахийта деза 20 эзар сом. Совете план оттаьй бетта, хIара кварталагIа, шера, пятилеткагIа бе безача балха. Ер шу чакхделалехьа совете коллектив лаьрхIад Урус-Мартана района «Горец» яхача совхозе хьалхе езача кормоцехе проектни документаци кийчъе, Грозненски района Ермоловски совхозерча яьле хьоар йоттадергдолча моттига проект оттае. Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза кулгалхоша деварах цига парникаш ера йола проект оттаергья.

Пятилетар хьалхарча шера общественни хьисепе юрта боахама цар кийчъя проекташ 150 эзар сома мехъа а. Уж балхаш денмехьа институте къахьегамхоша лаьрхIа а балхаш ду цар. Шереформатии художественни фильмаш хьэвьоехеча залана реконструкци ера балхаш деш ба къона инженераши Солдатов Геннадий, Широва Александр, Городнова Татьяна, Мирвенкко Галина, кхыбараш.

В. [illegible]

Пхе ден норма — диъ дийнахь

Кхо бутт совгIа ха яьккай вагасной сатхалий цеха токара Корнев Василий Никитовича, Октябрьски революце орден лелаеча «Красный молот» заводе аттара хьаца Москверчен Ленинградерчен производстве хьалха латтарий почин хьал а лаьца, 5 ден задане массана а 4 дийнахь кхоачашъе аьлна йиийнатива кхайкайича дена. Завода ветерана доьш чIоагIа дар Балха 4 дийнахь цо кхоачашъо 5 дин заданеш меттел, 6,5 ден заданеш а. Хьалха латтачуна ийчебала гIертаи, моаш тIайийца доккхагIдола декхараш кхоачашдара шоай дерригa хьинар тIадахийта къахьегаш ба № 15 йолча цехара токараш Л. Сазонов, В. Лаврентьев, Д. Будник, слесарь А. Ушаков, кхыбараш.

Ди тIехь шерагIа ярмаж латт заводе социалистически яхь. Тха предприяте ветерана В. Н. Корнева дIаделадаь гIулакх хьал а лаьца, роликовтулочни сатхалий цеха болхлоша къовсам болабаьб вIаран норма ханал хьалха кхоачашъяр дукха. Хьожамий доско тIа а цу хьалха латтарий цIераш а цар баь болх а. Эттара хьалха латт укхаза штыаповщика Гугинский Тимофей Ивановича цIи. Пхе дийнахьара норма — 20 эзар сатхал я хул. Шии тераиаш лаьрхIа а лаьрхIа, дийнахь 30 эзар сатхал кийчъе лаьркIад Т. И. Гугинскс. Дукххача шерашка болх баь опыт хилара, шии штампа тIа болх цхьана тар а беш цо хIанз хIара дийнахь 8 эзар сатхал кийчъю юкъера лаьрхIача, тIаккха цунах шиш ден норма хул. ХIаьта 5 дийнахь 40 эзарнега дIакхоачаю цо ше хьаьш йола сатхалаш. Диъ дийнахь цо кхоачашъю 5 ден норма яь ца Iеш, 8 ден норма а. ДIатIакхьежачахь шии новкъостел цхьаьна хIамаца белгалволлаш ваца Тимофей Иванович. Цхьабакъда, шии говзалца цецбоах цо нах. Цо хIара дIатохаи мел дола култ шии хампахьа а кийса а хул. Цхьаннена тIехьа шолаггIаьр йолаш яьша чу Iочулегача сатхалех хоергда балха хаиах биза пайда эцилга.

20 шу совгIа ха я Тимофей Ивановича цехе болх бу. Цудукъа цу дерригача шерашка къахьегама сийле тIайолаш хьаьсагIа из. Профсоюза цехкома член ше хилларах тарра, машар боацаш къовсам хоаттабу цо къахьегама дисциплинех кхерамзлеш техника правилаш телхаерашца. Тем тIа дахача совгIатех дIаккийттай, цо хьинаре къахьегарах яьккха Юбилейни медаль, «Социалистически яхьа отличник» яха значок.

Заводера лаха хала да Валентина Владимировна Ясенкова ца йовзаш вола саг. Шии дерригa вахар дIаденнад цо шийна кулхадеача гIулакха. Валентина Владимировна — автоматчица, иоаде эттара хьалхарчарна йолаш шии станока тIа болх бе. Шии ханача станочница къахьегама хала мах баьб Даьлено, барцIакагIча пятилетко толане болх барах Ленина орден а енна. Кердача пятилетка шоллагIча шера цо деш доинад 5 дийнахь 1200 сатхала меттел 1600 сатхал кийчъе. Шии дош харцдеш яц из. Пхе дийнахь дикка тIехххоачашду цо шии декхараш. 2 эзар сатхал а кийчъеш. Цун малан — 7 ден норма 4 дийнахь кхоачашъяр. Шии балха опыт а знанеш а гIад а кхе къонача станочникашта дIатех цо, практически теоретически новкъостал ду царна.

ТIаьехаи чIоагIа хьнар айденна хьалаьлар цу цехерча къонача станочницас комсомолкас Рыбина Любас а. Любас кехе болх бу шии шерага ца кхоачташ ха мара еце а, цхьабакъда, дика сий даьккхад цо шии. Кхаь кIиранна атта йоаца токара-расточника професси а Iомаль, цо шии еррига знанеш энерги дIатеа дуккадезача гIулакха. 5 ден задане 4 дийнахь дикка тIехкхоачашъя цо. Цо хьаль продукци геттара дика хул. ЧоагIа сийдаш вуц Любас шии хьехархо мастер Ю. Н. Соколов, цо шийна массаза а халача минеташка новкъостал доладь.

— Хаддахе вагетовцашца со Iалашъеш хилча, сега кхы а дикагIа бухургбар бенх, — йоаз Любас.

Цу башха дикача нахха гIулакх хьал а лаьца хьинаре къахьег цехерча дукхача болхлошо. Царна юкъе ба К. И. Агафонова, А. Г. Соловьева, дукха кхыбараш.

Кузнечно-прессови цеха производственни собраие хьамаьлаш дир Яков Григорьевич Бехтера — вышкапхьара, Константин Петрович Бахматкова — газорезчика. Цар еррига коллектив тIахьийхар 6 ден задани 5 дийнахь кхоачашъяра.

Коммунисташи парте бовзараши, хаиаш профессеши бе-бе йолаш нах ба, цхьабакъда, уж берригаш а вIашагIтехар цхьа хIамада — парте XXIV съезда решенеш кхоачашъяр.

В. ДОРОШЕВ,
«Красный молот» завода 10-ча цеха слесарь, ВЛКСМ заводски комитета секретаре [illegible].

КОМИССИ МЕЛА ХИЛЧА

Хорна 49 саг юкъа вола юрте комисси я МалгIобина районерча Йоккхача Ачалокь. Цунна хьалхашка оттадаь декхараш довзача дац шоай юрта кипича дикаиненчанаш хьалхашка латта, зулламаш дечаш моаца лора къовсам йоаттаба, наха юкъе шерра кхетамабала ба, шоаш хоржаб уж дика тешаш дола бокхий в кегий а нах.

Кхоачашдой цу комиссе из декхар? ДоаттIача тайпара дац.

Булгучев Муъмаде махагIа йодаль хьалархо йигара гIулакх ца къастош латта ер шоллагIа шу да. Из кхалсаг дагаша юкалуш а цу комиссе дукха дакъа лацаьвар. Е хIанз а лоацц.

Совхи Чапанов Умятгира шии дав вошай вай вийра укхазе. Из саг юртах дIахоадаве езаш вар, цхьабакъда, юрта комиссе Iамад а киар из гIулакх хьоадаь. Зулламхо чуволларев тоьаи в ца беш юрте оттадеччe тайпара декхар чакхдаккха деза, яр Беков Сосеркъас кулгалду из комиссе.

Каст-каста нийслу укхазе къорекъаш а мелаш, цхьаннаьха балхе а боацаш дер дайна пола нагий нах харцахьа лелаш. Цар хулламаш ду, нах беза битац. Масала, Беизиев Мукъсамбикe Саварбике къарекъ а меииа, кхачаккара гIабаькха хьехархой безача маIерга а вахар, нийа къоалла яхаш бIеха мотт бийцаб. Бекх бакхзе дагаъ шоаш ний дIе а йийла, дьинад хьехархоша: «Хьо зIамига а мичаа, 20 шу даьнна саг а мо вий, фу мотт ба Iа бувцар, хIанзе иштта къарекъ а мелош лелаш волча хьогI фу хургда дIехо?». Чуреьненча цох дIанзеташ киннедац уж деш. Цхьан хьакарзочое хIама гезай эхь дайнача зIамигача сага.

ШолагIча дийнахь хьехархоша милице кхам баьб. Лаьце а лаьца Северби дIавигаь. Цун дош судо дувцача хана, из мукъаоаьиизача фу дар-те яхаш къамаьлаш деча комиссе цхьаболча членаш. Хулигана-м судо наказа вепа суд хьй. Цхьабакъда цо даь зулам дувца, из сий довца хIама нагIра дIашлайнade, цун даьй бекх бакха безача комиссе лаьца паззи мата хиннай.

Дукха ха йоаццаш комиссе заседани хилар Дабий-Юрта, (комиссе председатель — Беков Хаматхан). Костоев Хьусена Хизарес даь ва гIулакх дийцар цига. Из ва «Алханчуртский» совхоза къона механизатор. Беххалца къарекъ а мелна «Беларусь» яха трактор лекха бевая дог ойдана Хизар.

Юрта юкъе гIолла ваагIа ши хьахархо бIарга а вайна, царна трактор тIаетта веневнкие. Iобеттлауй деррига тIадувха бараньеш а бIехдеш цои удаш дIеломарбаннаб укх. «Мейра нах» 3,5 шу а ийцa наказа дехар. Заседане массала лаьрхIа хьоваар мара, хIама динзар комиссе цу гIулакха в.

Доше ца укха Бериш, хамчуш боаца маьре укийта кхелиш, доже увдеш, дукха кустий кхулнига — уж гIулакхаш цIерига дувц Ачалокъ. ЦIераш йовзаргья ай доше ца укача берий. Доше ва ца тугаш ийлашнна веьнна лелаш ва 14—15 шу даьнна Беков Iумаре Беслан. ИйслагIча класса ва вешаш йола Юсупова Дауда Лиза цIерагIа яга дош хIама а доацаш. Кхийна со хIама, ваьнна дешара вьа а вьнна цIерагIа Iоахийнаь Алиева Джамалда Марем. Доше укаш бац Булгучева Мусай Лиза, Богатырев Маьхьаде Муъмадa. Цхьаннаьха дешаш а воацаш бахха а воацаш лел Алиев Iаявудине Раьмел. Доше ца укарий цIераш кхе а хаа йиш яр. Цхьабакъда комиссе дукха сагота яц цу доша а къахьегама юстара лелаш наха а.

Берриге депутаташ, коммунисташ, комиссе членаш, комсомольцаш, дешарийла ба дIалехе замах кхедисоче цу йарчача гIулакхий оалаш тада. Харцахьа восиие саг кхетаве, цунна дьехар де, цхьаьнхе дича а ца соце Iаьдалага дIавала, урдош доаза мел Iаьдала гучабохе а, шоашта могаш урдув ца динзийта а. Сосаг йолламе шоллагIа саг йоалайол, из юртах дIахоадаве, де даза тIаьзар де. Бакъда, тахьанарча дийнахь из Ачалокъ долаш дац. Цхьабакъда МалгIобинерча горисполкоме из лой, хац сона.

Х. [illegible]

НОВГОРОД. Юртбоахаме хьалха латтарий опыта пропаганда еча хьинаре дакъа лоац юртбоахама новгородски областной управлене. Укхаза хьайийллай юртбоахама Iилма-технически информаце (СНТИ) кабинет. Цига гулъяь я юртбоахама Iилмаи практикаиех карагIдаьккараш дIадовзийташ йола дукха материалаш. Кабинетерча материалех пайда ийбу областа колхозийи совхозийи кулгалхоша, специалисташа. Каста юртбоахама Iилма-технически информаце кабинеташ хьаелларгья областа хIара районе.

Сурта тIа: СНТИ кабинета заведующа Л. Смолина литература харжа новкъостал деш я «Любитинский» совхоза директора В. Петрова, «Передольский» совхоза директора В. Беркетова, «Воля» совхоза директора С. Смолина.

А. Овчинникова сурт.

ТАСС фотохроника.

ЦIЕЙНА СОВГIАТАШ КИЙЧДЕРГДА

Производствах шии доалахьарча хIамах санна дог лазаш, общественни рузкъа лорадеш дебадеш, къахьегаш боля болхлой кIезига бац Грозненски ремонтно-механически завода котельно-сварочни участке. Царех цаI ва коммунист Бунин Виктор Карпович. Электросварщик ва из. Цига цо болх бу итт шерал совгIа ха я.

Шии болх безаш кунна сакъердалуш ва иоъ. Бунин. Цудукъа балха тIе цIаккха а гIалат волац из. Цо хьаль хIама цхьаккха а саккаг доацаш хула.

Котельно-сварочни участке меккалттахошта эшаш йола продукци арахец; зIамигеи йоккхеи тайп-тайпара емкосташ, автоцистернаш, кхыйола стандартни йоаца продукци. Емкосташ вIашагIйоахкилга чоалхане гIулакх да. ХIана аьлча цхьан моттига зIамига а гIалат воале, дукханена хьийга къа зезье доаь, боккха хьовзам хила тарлу. Цудукъа емкосташ вIашагIйоахкаш сварочни белхаш опытни болхлошка мара дийтац. Сварочни болх боккъонца бовзалца йолча хана аттагIа дола, вешта аьлча кIезигагIа говзал эшача хьежавора иоъ. Бунин.

Цхьабакъда, халонех бIухъожабацар Виктор Карповича. Низ болаш, кадай, зем болаши хIама хара тIаккхуши волча Виктор Карповича сийда карарзайора балха говзал. Оалаш из ший, хьинар долча сага дулургдоацаш хIама дац, аьлe. Юкъьаьнна дехха шийх тийла йитача балха участке низ ца кхобеш къахьегарна ше бувца воаккхийт иоъ. Бунина. Иштта дукха ха юкъейоалалехьа хьалгIа, бехкдоккхамегIа доле балхаш де оттаду из. ХIаьта цо болх бина шийх бекна тешам. Укхаза а новкъостанта хьожкам тел Виктор Карповича.

Сварщикаша шоайла яхь а бахьнa къахьегар. Бригадаш способагIа болх бора цар. Из иштта дале а оатхалаш къаьст-къаьстача доакъоех сварка а еш гулъеш хилларах хIаране шии задани яр. Массанел хьалхагIа шии задани кхоачашйий воалар иоъ. Бунин. Цхьаннела а, мегацар Бунинна нийсвала. Смена йисте а яьлле раздевалке баьхкар бригада болхлой. Цхьаьна-шиика дувцаш багIаш:

— Дувцал, Виктор, балхах хьай миштa кайоал. — аьлар цхьанне. Вокхарна а дийча из. Цкъарчоа эхь хийтта чоха гIертавар Бунин, цхьабакъда, новкъостех хьуладе, къайладахьа хIама ла цар хул.

Цун хьинар довзача участка кулгалхоша организаторски таланта дола гулдаьнча 12 саг чулоацаш электросварщикий бригадана кулгалле оттаву Виктор Карпович. Цул хьалхагIа а заданех лоархIайора бригада. Цхьабакъда, кунга дола кхоачачул тIехдаьккха болх боламагIа хилар, ерригIа къаьстта хьаьр коллектив. ЛерттIа вIаштIехьдаьккхар бригада болх. Смена йолаяла дукха хьалхагIа хьа а вайа участка кулгалхошца дагавоаш, де лезар фу а шийа кул тIехьагIа боагI-боагIача дIайийсбу болхлой. Цунна бу кургбола болх лу цо хIаранена. ХIаьта цо хамагIеи саготагIеи дар ду. Цудукъа шийна тIадилла гIулакх кхоачаш ца деш виса эсалаe гуча ца влийта гIерташ болх бу хIара саго. ХIаман кхоамбе Iамар бехьаи волаш дукха электроэнергия аьшк кходу бригада болхлоша. ХIаьта иоъ. Бунина дика болх бара баркалле яьхад, Сийлен грамоташ тийнай. Коммунистически къахьегама ударник волча Буниa еннай Ленински Юбилейни медаль, «Социалистически яхьа отличник» яха СССР мехкдаьтта промышленноста значок. Цул къахьегама боагIаш мах а беш заводa Сийлен книжка тIа дIаязъяьй Бунин Виктор Карповича цIи.

Общественни вахаре а хьинаре дакъа лоац В. К. Бунина. Из ва завода партбюро член, завкома член КПСС Ленински райкома членa хийржав дукхазе а.

Тайп-тайпарча къамех болча бригадас бIархлоша раьза, болаш тIайийнаб СССР 50 шу дизара кийчо ярах бола КПСС ЦК доцам. Цу дезача цIейна доккхайча къахьегама толамашца накъабаха доаш денна электросварщикаша. ХIаьта цар из кхоачаш а дергда.

Х. БАЛАЕВ.

«СЕРДАЛО»
2-гIа агIо. 4 март 1972 шу.

Ах бӀаь шу совгӀа ха я В. И. Ленина цӀерагӀча ШӀеча Седкъа орден лелаеча Ульяновски гвардейски лакхерча танкови командни школа Краснознаменни училища Советски Эскара кадраш кийчъю. Тахан цуьн пенашта юкъе тӀема говзала къайленаш караезаеш, хӀинцара тӀема техника Ӏомаеш ба СССР халкъан вежарашка бола цхьа дезал а бах вӀашагӀтехача ерригачи республикашкара кагий нах. Училище Сийлен книжкана юкъа дошоча элпашца даим дӀаязъйина турпалий С. Осадче, М. Агибалова, Г. Арсланова, Д. Диденко, Р. Клейна, А. Космодемьянские цӀераш.

«Ленин вьнчӀа гораде, Ленина цӀерагӀча училище Ленински хьисапе гӀулакх а де, деша а деша», кера бе я делла моастагӀех Даьхе лораяьрий къонгийн, къонгий къонгийн деша. Мехкарча цу лакхерча дешара заведене дешача классашка, аудиторешка, полевой занятешка, лабораторешка хилаш шо, тӀаккха гургда шоана цхьан барт тайнача курсантий дезале тӀема Ӏилма калмыка Петр Агиюва, эрмалочо Артем Зиранина, украинцо Владимир Кравченкос, мордвинца Владимир Березина, дукхача кхычар мел толаме Ӏомаду.

Сурташ тӀа (лакхерчу тӀа): полевой занятешкара училища танкови подразделени. (Лохерчу тӀа): танка йоккха йоашача, макета хьалхашка беседа ей ца шиъ — курсант Олег Михеевни преподаватель майор Альберт Михеева — танкистий МихеевгӀар династе викалаш.

ТӀом хьалехьарча шерашка училище йисте а яьккха, малхбузехьарча доазон тӀарча танкови ротанаш цуьн подразделенештех кертте иттар, вежарий МихеевгӀар. МоастагӀа тийшача балхагӀа вай лаьтта лета чуенача, хане цо Ӏеха хӀама эгара хьалха шоашта тӀорвӀцар вежараша-танкисташа. Герз кхийтта вежар дог майра Михеев Иван. Цул тӀехьагӀа вийра цхьаькха воша — Александр. Боабьча шоай вежарашта мегтел эскара мугӀарашка дӀахттар вежарий — Михеев Семени Петри. Фашисташ Волгана тӀаккхача гӀертаи кхиначa хьа дас. Михеев Дмитрий Федоровича танкови колонна хьалъе Даьхен обороне фонде дӀачудела ший дезале кхоаль 50 эзар сом.

ТӀом чаккхбьйна дукха ха я. ХӀинз дийна бац МихеевгӀарах бола дукха тӀемахой. ХӀаьта цу дезала сийлахь традици хӀинз а йолаш я — танкистий династи дӀахо хьораш а хинна дӀаьттар Дмитрий Федоровича вӀийи кърнгаш — цитта шоай вахар тӀема гӀулакха дӀадала лаьрхӀа вола Альберти Олеги. ХӀаьта цу тайпара династеш училище дукха я, я.

Ю. Белоозерова сурташ. ТАСС фотохроника.

Спортацара безам

Тха школерча дешархой спортацара безам боккха ба. Из хьахьокх каст-каста школе чаккхйоахача яхьаша я. Яхьашка дакъа даца къестабу дикагӀа, кадайгӀа бараш.

БарвӀлагӀех втталгӀен классаш илк-илх йолаш шийтта я тха школе. Цу классашкарча кӀаьнкашта юкъе баскетболах ловзара хьалхара моттиг яккхара яхьаш чаккхъяьлар укх деношка. Цига дукхагӀа очкош а йоалаш классни командашта юкъе хьалхара моттигаш 8 «А», 10 «А» классерчарей шоллагӀа моттигаш 8 «Б», 10 «Б» классерчарей яьхар. ХӀанз йиӀигашта юкъе баскетболах ловзара хьалхара моттиг яккхара яхьаш чакхйоахаш я.

Е. ЗАПОРОЖЕЦ,
Грозненски № 56 йолча школа физрук.

Топаш кхувсарий яхь

Укх деношка топаш нийсагӀа кховсара дешара - спортивни ехьеш хилар. Яхьашка дакъа лаьцар техникумашкарчей институташкарчей цхьана сат чувоегӀача командаша. Топаш кховсара условеш ераш я: малокалиберни топаца 50 метр тӀаьна латтача хьежорга иттаза кхессачул тӀехьагӀа 100 очко яккха еза хӀара сага. НийсагӀа топаш кхайсар 414 очко яьккхача Грозненски мехкаьлтта техникума команда. ШоллагӀа моттиг яьккхар 412 очко яьккхача Грозненски политехнически техникума студенташа.

Личии зачёташка массарел нийсагӀа топ кхессар политехнически техникума студента Н. С. Семкина. 100 очко яккха йиш йолча 92 очко яьккхар цо. ХӀаьта шоллагӀа моттиг — 90 очко яьккхар мехкаьлтта техникума студента А. Я. Лемекина.

Ф. ГОЛОВАНОВ,
Яхьий керттера судья, республикански категоре судья.

Наьсарера кердадараш

КЪОНАЧА ТЕХНИКАШТА

БОККХА кхаь хиннаб Наьсаререча берашта шоашта укхаза хьаййлаеча «къоначa технике станцеха. Технически творчества сийг вар чу мел боагар цига гуллуш латт. ХӀанзалехьа 100 гаргга сог дӀаязвенна.

Тайп-тайпара дукха технически кружокац хургъя укхаза болхоца болх дӀаболабенна. ХӀанзарчоа хьайийллей фото, авиамодельни, кемай кружокаш.

Къоначa наьсархой технически творчество дегӀайоалаергъа цу гӀулакхо. Боккха сакъердам хилар цу станце моа дукха хе йоццаш. Шоаш хьаь ше лела самолет урагӀъяхийтеар къоначa техникаша. Ше бӀаь совгӀа метр урагӀъяха 6 минот лаьттар цо сигале лелаш.

Станце болх вӀаштӀехьбеккхаш хилар хӀанз цунна куллгарду воша технически, художественни творчество эзаш а бераштa дӀайоазийта, езавийта хоаш а вола Абиев ТӀашир.

* * *

Аьшка цхаралаш

Фермай тхоенаш тӀа, нитта кхычa объекташта гонаьха кертан е, довкъер ккухьеча телевизаи куведаш лаккъе аьшка цхараш лехаш вола тъувзар хьалха Наьсарерча «Экажевский» совхоза белхой.

Из хале хьи ла езац цар. Уж цхьараш шоай мастерскеце хьадуш укхаза хӀена. Хьалхара пхилу бӀаь метр ба бьйнаб. Ший хьалтташ кхечанцадехьа тӀехьагӀа бахана мезага а бахна белабергболаш ба цараш.

* * *

ХӀАРА КОЛЛЕКТИВЕ — ШОАЙ АРТИСТАШ

Иллеш, эшараш сага духовни езача ба. Цун мел боахаш ба бахе байбу цо, дог гӀоздьаккхе салоӀам бу. Цу гӀулакх уйла а бьйнаб Наьсарера культура белхлой укх тӀеххьарча хана. «ХӀара коллективе — ши-ший артисташ хила бевзаь — шитта я цар дешэ.

Кхоанцадe болабеннаб укх шерахь шиъ дааьрхӀар. Районе культура отдела, культуре ЦӀен нoгагӀа бола опытни болхлой города, районe предприятешка, организацешка художественни самодеятельносташ вӀашагӀйоахка бахийтаб. Хелархой группа кулгалхо ГӀаперзоев Махмад трикотажни фабрерча профтехучилище мехкарий хелхарa группе вӀашагӀ я илла из Ӏомаеш ба. Культуре отдела заведующий шийна дӀогӀайнндай техникумe № 2 йола школен. Цо цига вӀашагӀъехкай малaнe наьсархалнахкен хоровой группаш. Къачахьа сани кхирагӀа кхоза гулбу цо ший группера «артисташ». Болх бе йолаеннай «Электроинструмента» заводе вӀашагӀьелла кердa эстрадни оркестр, № 1 йолча школера музыкальни кружок. Из вӀашагӀъелар е районe музыкальни школе заведующи Инаркиева Мадина.

Из беррига цар — культура белхлоша — дӀаболабаь лаьрхӀаме бола СССР хьаь 50 шу дизара оча шийчoа программa юкъе боагӀаш ба.

М. КАРАЕВ.

ТЕХНИКУМАШКА ДЕША БОЛХАРАШТА ЙОЛА КЕРДА ПРАВИЛАШ

Мехка юкъерча специальни дешара заведенешка дӀачуэцара керда правилаш чӀоагӀъяьй 1972 шера. ТАСС корреспондента дехар дарах царна дукхӀаваккха СССР лакхерчей юкъерчей специальни образовани Министерстава юкъерча специальни образование дешашта йолча дешара-методически управлене начальника заместителa А. А. Богданова.

— Кердача правилагӀа, — аьлар цо, — техникумашкей училищашкей дӀачуийбергба барxӀ шера е юкъера образовании йолаш барaшин дӀачуэцара экзаменаш дика дӀаеннараци. ДӀаихача шерашка а санна, дӀачуэнача хана боккъонаш тӀех я промышленни предприятеша, гӀишлошъечарa, совхозаша, колхозаша, учрежденеша, организацеша юкъерча специальни дешара заведенешка хьожабаьрий. Иззаиб боккъo йолии хургба нитта общеобразовательни школаш йистеяьхачул тӀехьагӀa хоастабеш грамоташ, дошо е дото медалеш енараш, шин шера кӀезигагӀа йолаш практически болх баь стаж йолаш бараш, запасе а бохийташ тӀома гӀулакхаш тӀара мукъабовлийта тӀемахой.

Сайрийнa заочни дешa дӀачуийбергш халкъа бовзамa, культура, просвещене, укхазӀамo лоярна доакъошка балха бола наьх мира бац. Балха боллаше а деша дӀачуэнача ханa царех аьттув дукхагӀа ба беш бола болх дешара заведенера Ӏомаера хержа специальноста тара болча наькха.

Юкъерa школа яккхерах мадалаш еннараши барxӀ шерa школа йистеьккхачул тӀехьагӀa хоастора грамота (лист) еннараши экзаменаш ца доатташ дӀачуэц техникумашкей училищашкей. Юкъера школа йистеьккхараш, «Къаьст-къаьста предметаш дика Ӏомадарах» хоастора грамота еннараш, дика дешарах хоасторa грамота еннача дисциплинашта экзамен ца хоатташ мукъабовлийта, нагахьа санна уж дисциплинаш экзаменашта юкъедихьадале. Техникумашкей училищашкей деша конкурсагӀа ях хьакоржаш хилче, хьалхагӀa а санна, тержо ергъа общеобразовательни школе абитуриенташ яха оценкаш.

Профессионально-техническии технически училищаш тӀехдика йистеяьха хагирхой, нагахьа санна дӀачуэнача хана хоатта экзаменаш цар дика дӀалой, дийнаь деша дӀачуэцаргба кхаьметтел шоашта хьаштдолаш йолча специальностагӀа производстве бола беь стаж йоацаш уж бале а.

Юкъерча специальни дешара заведене деша багӀача хана эскаре гӀулакх де бигача кхачa кхаъ цӀаькха экзаменаш дӀаяла ца езаш цига деша йиш йола порядок хьалхагӀа ше хиннача тайпара юс.

Промышленни юртбоахаме предприятей производстве хьалха латтараш льготни условешгӀа юкъерча специальни дешара заведенешка деша дӀачуэцара хьакъехьа укх тӀеххьарча хана правительства решенеш яь хилари дувзаденна деша дӀачуэцара правилаш нийсъе боагӀача тайпара нийсъяьрӀ. Иштта нийсъяьй йогаш ца хиларах, ха нийслуш ца хиларах е штаташ кӀезигьярах тӀема гӀулакхаш тӀера запасе бахийта эскараш, прапорщикаш, мичманаш дӀачуэцара порядок а. Техникуме деша боагӀача хана цар хьечудала деза шоашта йогӀаш йола льготаш дьтташ цу болъо луш дола оттанча образецагӀа дола удостоверени.

Деша дӀачуэцара кердача правилаш, аьлар А. А. Богданова шиӣ къамаьл чаккхдолаш, кокъостал дергда кхетамагӀа бола кагирхой техникумашкей училищашкей дукхагӀа чуоттабалара, халкъа боахама лакха квалифицированни кадраш динагӀа кийчъяра.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахани кхоанеи хургда

4 МАРТ

Химикий культура Дворец. 13.00. «Экрана тӀа эрсий советски литература турпалаш» яха кинофестиваль. 16.00. «ЛадувгӀа эрсий эшарашка» яхача духовой оркестра выступлени. 17.00. «Деррига доза хила деза сагаца» яха педагогически знаней факультет. 18.00. №№ 10, 28 йолча общежитешка тематически сайреш хургъя.

«Красный молот» заводa культура ЦӀа. 16.00. Ӏалам лорадара университет болх беш хургъя. Лаврики садоалкачa аьне йолча хӀамаеи сомий бешамаш лораяра хьакъехьара лекци. Тематически кино хьокхаргда.

Просвещене болхлой ЦӀа. 11.00. «Бераштa кхетам баларах йола мер дьашта-поашошта кетаьь беседа. 17.00. Грозненски салаӀаза цӀагӀа «Сверчок или бюро добрых услуг» яха спектакль оттаергъя.

В. И. Ленина цӀерагӀара культура Дворец. 9.00. «Шовна кхалнах» яха клуб болх беш хургъя. Занятии хургъя «Материала дика ди хох барзкъаш дахари» яхача темагӀа. 16.00. «Литература, музыка, кино» яха клуб. «Паччахьалкхен премей лауреаташ» яха литературни сайре. А. А. Таволовское творчески портрет. 17.00. «Глобус» яха кинолекторий. «Кортамукъача республикай созвездие» яха хроника - документальни журналаш хьокхаргда. 19.00. «СССР хьаь 50 шу дизара хетаь» «Даьхен халкъий доттагӀал» яха хореографически сайре. 19.00. «Ритм» яха сакъердаме вӀашагӀкхетара сайре. «Круиз» яхача вокально - инструментальни ансамбла выступлени.

Пролетбата цӀерагӀара культура ЦӀа. 16.00. Халкъашта юкъера кхалнаьха Денна хетаь сайре. 20.00. Кагирхой салаӀара сайре.

5 МАРТ

Химикий цӀерагӀара культура ЦӀа. 11.00. Берий утренник. Болх беш я берий кинотеатр. «Дохна кӀаман бекхтоккхаме долаш вахар» яха кинофестиваль. «Александр Пархоменко» яха кинофильм хьокхаргда. «Бригантина», «Луноход» яха клубаш болх беш хургъя. 14.00. «Чайка» яха клуб. Ловзарийн ловзоргийн цӀей. 19.00. Кагирхой салаӀара сайре.

«Красный молот» заводa культура ЦӀа. «Сага общество», закони» яха кинолекторий.

Просвещене болхлой ЦӀа. 11.00. Мехкашта юкъерча кхалнаьха Денна хетаь торжественни собрани. Концерт. 14.00. «Сверчок или бюро добрых услуг» яха спектакль оттаергъя.

В. И. Ленина цӀерагӀара культура Дворец. 9.00. Болх беш хургъя кинопутешествей берий клуб. «Гаьнара мехкаш» яха фильм хьокхаргда. 10.00. «Искорка». «Миште повкъостал дергда поскоштa» яха клубеш. 11.00. «Хозачча дуьне тӀа» яха киноутренник. «Ӏан фантази» яха шетӀара балет. 12.00. «Берий художественни самодеятельноста хьежар. 13.00. Тхо йолча хьошалгӀа я телевидене студи. «Миште хьекхола кинофильмаш» яха творчески вӀашагӀкхетар. 16.00. СалоӀеча ден клуб. «Советски Союзе халкъа демократеи мехкашкарча кхалнаьха сий дола гӀулакхаш» яха лекци. 17.00. «Глобус» яха кинолекторий. Киноальманах хьокхаргда. 18.00. Комедийни фильмаш дезаний экран. «Артист М. Жаров» яха беседа. 19.00. Художественни самодеятельноста хьежар. Хетадаь да СССР хьалол 50 шу дизара. «Кортамукъача республикай йохаргйоаца сона» яха композици.

Пролетбата цӀерагӀара культура ЦӀа. 11.00. «Эрсий халкъа фольклор» яха берашта хетаь утренник. 20.00. Кагирхой салаӀара сайре.

ТЕЛЕВИДЕНИ

4 март.

9.00 — Передачей программа. 9.05 — Массанена бола гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.45 — Эстрадни концерт. 10.30 — Берашта «Ӏана фольклор». 11.00 — Телевидене Норильски студе программа. 12.00 — Халкъий доттагӀала кинофестиваль. «Азербайджан... Азербайджан». 12.45 — Берашта бола мультфильм. 13.00 — «Университет». Ӏилман популярни программа. 13.30 — «Вот в тех краях» яха киноперадача. 14.00 — Фильм-концерт. 14.30 — Дуьнен халкъашта юкъера панорама. 15.00 — Музыкальни вӀашагӀкхетар. Наьй ола РСФСР заслуженни артистка Воронова. 15.30 — Экономико-математически методаш вычислительни техникин юкъе яккхарц хьарда тӀа даладе боахам лелабар. Тоалара гӀулакхаш. Телевизорашка хьежарей хаттараш тӀа жоп. 16.00 — «Хьайбий дуьне тӀа». 17.15 — «Кердадар хоали», Телевизионни журнал. Передача дӀахьу Йовзондо Смирнова. 18.00 — Дуьнен халкъашта юкъера обозрени (вайнах меттала). 18.30 — «Иверия» яхача вокально-инструментальни ансамбла концерт Тбилисера передача. 19.05 — «Опровергнутый брак» яха художественни фильм. 20.05 — Концерт. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Къона эфире» . 22.30 — Кердадараш. Передачей программа.

5 март

9.00 — Передачей программа. 9.05 — Берашта бола ӀуйранараГимнастика. 9.15 — Кердадараш. 9.30 — Дешархоашта. «Гурган бетта сахьата». 10.00 — «Музыкальни киоск». 10.30 — «Тахан — Ӏана». 11.00 — Халкъа творчества Прибалтикан фестиваль. Литовски ССР. Вильнюсера передача. 12.30 — Документальни фильм. 13.00 — «Къона дошкол». 13.25 — Кердадараш. 13.30 — Берашта фильм. «Эть гаймаоте». ПхийтагӀа серия. 14.30 — «Старт» яха телевизионни спортивни журнал. 15.15 — «Игра воле сат» яха художественни фильм. 16.30 — Кинопанорама клуб. 17.30 — «Америка вӀашагӀкхийтта Штаташ политикин гӀулакхаш». Передача дӀахьу политикин обозреватель Дружинин. 18.00 — Хоккейх бола СССР чемпионат. Ленина цӀерагӀча Централъни стадиона спорта Дворцера передача. 20.15 — Концерт. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Кинопанорама. Передача дӀахьу кинодраматурга Капле. 23.00 — Кердадараш. Передачей программа.

РАДИО

4 март.

6.30 — «Юртара вахар» (вайнах меттала). 6.40 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.35 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — «Къона» (эрсий меттала). 15.20 — «Нохч-гӀалгӀай эшараш» дӀайовзий гергъа вай» яхача цикланцара передача (эрсий меттала). 16.05 — «Висса шо зьаша» яха Беддиева дувцар (гӀалгӀай меттала). 16.20 — Эшараш. 16.30 — «Спортивни орбита тӀа» яха радиожурнал (эрсий меттала). 18.20 — «Къона» яха радиовыпуск (гӀалгӀай меттала).

5 март

6.30 — «Юртара Ӏуйре» (эрсий меттала). 6.40 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.30 — Передачей программа. 8.35 — Шоана дукхаера эшараш. 15.20 — БархӀлагӀа март. Дуьнен халкъашта юкъера кхалнаьха Ди ду» яха радиокомпозици (вайнах меттала). 15.40 — Массанахьа дика нах ба (эрсий меттала). 15.55 — КӀирандтӀаьхьара чаьрий программа (эрсий меттала). 16.30 — «Къона ленинхо» яха радиовыпуск (гӀалгӀай меттала). 18.30 — Иллешца меттагӀаш доали белчарна дика концерт (вайнах меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гӀоллех Грозни моркхаш а йолаш, доадама йоачаи а йолаш, гӀийло мух а хьоекхаш ха хила а фегара температура республике гӀолла 2 градус йӀовхалгара 2 градус шелалга кхочаш хила а тарлу. Кхоанне доммех моркхаш а йолаш, юкъ-юкъе ека а еххаш, доадам йоачаи а йоацаш, кӀеззигайола моттигашка дохк а доаллаш, хьала лостам боаккхаш гӀоахьча бeарие мух а хьекхаш ха хила а фегара температура буьйсанна 2—7 градус шелал йолаш, денона 1 градус шелалгара 4 градус йӀовхалга кхочаш хила а тарлу.

Метеостанци.

БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

Респотребсоюза магазинашка мел эша дукха зажигалкаш я: истола тӀа доаттаю а киса лелаю а хоаш яь зажигалкаш. ЙӀаьха тхьайрг йоаллa йолхаеш электрически зажигалкаш, газови промышленни пешкаши детаю кухне лелаю зажигалкаш.

Зажигалкаш пайдене, лелае атта, хозаме, кхераме йоацаш я.

Новкъостий эшаргаш Республика кооперативни организацешкa телеграфни фекаш магазинашка хьеста продажа зажигалкаш цӀроа эша меккхаьваи.

РЕСПОТРЕБСОЮЗ.

Доазол дехьара

Лоацца

САНТЬЯГО, 2 март. (ТАСС). Педро-де-Вальдивия (провинция Антофагаста) яхача моттиге хиннача селитряни промышленноста болхлой митинге ше къамаьл деш, Чиле президента Сальвадор Альенде белгалдаьккхар, къахьегамхой цхьоагӀоннен хьинарах мара империализмаи Чилера революционни процесса духьаларча реакционни оппозицей тийша болх юкъагӀбаккха могарг ца хилар. Цо белгалдаьккхар, социально-экономически эргалонаш е лаьрхӀача халкъа правительствана чурча реакцен цуна тӀехьашка латтача кхычa мехкий монополеи вагӀонгаьбара чӀоагӀа духьале хилар.

ДЕЛИ, 2 март. (ТАСС). ВӀаши латаргӀоацаш Пакистанаца вӀад е гӀерт Инди. ХӀаьта пакистански правительства вагӀонгахьара из инициатива хьал а лаьна лиэзе жоп лургхиларга догдоахаш я, хьаккайкадир премьер-министра Индира Ганди Ассам яхача штате хоржамашта кетаьча митинге ше къамаьл деш. Нихийски халкъа лов, белгалдаьккхар Индира Ганди, Пакистанаца гӀулакхаш тоадалар, цудухьа вай кийча да цуяца хьаштдолча моттиге, хьаьшдолча хана алкха шин вагӀонгахьара переговораш йолаеь.

РАНГУН, 2 март. (ТАСС). Ахархочуи ди белгалдоаккхаш да такая бирмански халкъ. Из деррагача бирмански халкъа цӀей да, хӀана хьача юрта боахаме мехка экономика лард йолача балха ба бахача нахах 85 процент.

Мехка овлаагара социально-экономически эргалонаш яр бахьан долаш феодалийн сонделгархойн доал тӀераккесса. Оахаш долча лаьттай кхаь цаькъах цхьа дакъа гаргга дар пайла ала дӀаденнад лаьтташ кӀезига долаш а вӀалла доацаш а болча ахаркошта. ЙоалагӀа лаьтта чӀоагӀа дӀадаккхарех даим тӀаьхьттача помещикий Ӏазапах мукъабаьннаб итташ эзараш ахархой. ХӀанз болх беш йола производственни хьисапера кооперативаш керттера ина а хинна дӀаттай юртбоахама продукци дукхагӀа яккхара гӀулакха.

НЬЮ-ЙОРК, 2 март (ТАСС). «В-52» яхача, Таиланде латтача эза-йоккхача американски бомбардировщикаша тахан цӀаькха а дукхагӀча тайпара бомбаш чуйийттай Къулбехьен Вьетнама провинцешта. ЦӀаькха е бомбаш чуеттара хьакъехьа хоам а беш Сайгонерча ЮПИ агентства корреспондента белгалдоаккх, укх тӀеххьарча шин дени шин буси американски хичане Къулбехьен Вьетнама территорена 23-за фегара доа чудаь хилар.

Лаоса Халкъа кортамукъален эскара герзашцарча низаша, бахача наха гӀо я деш, из йолаш тӀом бу вьттехьарча низашца, доккхий зенаш ду моастагӀчун дийнача низан техникаеи.

Сурта тӀа: НАОЛ бӀухой хьалхарча юхьига тӀа латт.

ВИА—ТАСС сурт.

ЗУЛАМ ДЕ КИЙЧЛУ

САН-ХОСЕ (штат Калифорния), 2 март. ТАСС спец. корр. Э. Баскакова хоам бу: Анджела Дэвисе «дешах» йолча процесса дӀахо а хоржаш латт судебни жюре членаш.

Судахочо Р. Арнасона хьал а лоацаш, прокурора помощник А. Харрене тӀехьа латта жюри харжара тактика хьахьокх, коммунисткана зулам де лаьрхӀа йола шин планаш калифорнийски реакце йитанза хилар, — Сан-Хосерча процесса хьалхара денош нитта доаш американски патриотка кхелах, бага баьлаи а долаш, боагаш болча А. Дэвис мукъаяккхара тӀехьарча къаман комитета викалаш.

Массанена а хетачох, А. Дэвиса «дешах» йолча процессе обвинение хӀанз дегаопдо ер е болхлой класса викалаш а, е къона американцаш а, е кагегӀдолча хьаний викалаш а жюре состава юкъе ца бахийта хьожарга да.

Суда тахнарча заседание вашита викалаша судебни Ӏаьдалий теркам цӀаькха а тӀаберзабир Анджела Дэвиса процесса гоннахьа цхьанна а хӀаманца бакъбаь боацача кхоххама хьал прокуратура уаттадеш хилара. Анджела Дэвиса гадоаккхаш яьча демонстрацешка дакъа лоацеш хинараш дукха ха йоаццаш кхьметтел Калифорнека а ца хезача тайпара лувцар, — шоай бераш мел бола нах суда эаде чу ца битар, хӀаьта нитта лаьрхӀа шин цхьа хӀама а долаш моттигерча кешайоазоно ес йолча комментареша цхьанна а тайпара аьттув балийтац судебни процесс объективно чаккхъялийтара.

МОЗАМБИК КЪОВСАМ ЛОАТТАБЕШ Я

БорхӀ шу совгӀа ха я лиссабонски колонизаторий Ӏазап тӀера дӀадаккхар духьа Мозамбика халкъо чӀоагӀа къовсам лоаттабу. Мехка территорех пхелагӀа дакъа хӀанз патриотий тӀахьожаш болаш да. Мукъаьйахача районашка керда вахар хьалдеш латт: хьайийллай бӀаьш школаш, кхьийнай иттаж больницаш, медпункташ, лаьттах участкаш ахархошта дӀатейнай.

СУРТА ТӀА: лоацца салаӀа Ӏохайих партизански отряд. Къамаьл деш да ФРЕЛИМО (Мозамбик мукъаяккхара фронт) президент Самора Машел.

Д. МАКСИМОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ЦХЬАНА БЕРКАТЕ ГӀУЛАКХАШ ЛЕЛАДАР

БУДАПЕШТ, 29 февраль. (ТАСС). Комарома юххерча г. Сень мехкаьтта чакхдоахача завода болхлоша, инженераша, техникаша, гӀишлошъераша чӀоагӀа деэдеш белгалдаьккхар из доархӀаме промышленни объект хьалъкъ илар.

ВӀашагӀъехка яьнай мехкаьтта чакхдоаха йиза цикл чакхьяха йиш хулийташ йола промышленни установкаш. Продукце 200 тайпа арахеца йоалургья предприяти. Шера 2 миллион тонн мехкаьтта чакхдаха аьтту кхоачаргба цуна. Из фу ахилга да аьнча, из да, мехка чакхдоахача деррига мехкаьттах 27 процент заводо чакхдоаккхаш хургда яхилга.

ХӀанзарча техникаца кийчъяь я предприяти. Ерригаш а хӀана яц аьнна йолa производственни процессаш автоматизаци яь я. Дизельни доагор хила цӀенду установка завода кийчъьяр советски промышленносто. Из вӀашагӀйоллача дакъа лаьцар советски специалисташа.

ВНР эза-йоккхача промышленноста министра заместителa И. Ерница завод хьалъяь иларца дувзаденна хиннача митинге ше къамаьл деш белгалдаьккхар, мехкаьтташхимически промышленность дегӀайоалаяра гӀулакха Венгре ког гӀортолга еш цар Советски Союзо ду доккха новкъостал хилар. Сене завод хьалъяро теттара дикa хьахьокх цхьана деладу советско-венгерски гӀулакхаш беркате хилар.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-41. 364051. Ленина урамa 11 (3-гӀа этаж) Телефонаш: редактора — 3-44-00; редактора зам. — 3-30-11; бехктокхама секретара — 3-34-30; партийни вахарe культура, промышленностен отделий — 3-42-20; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтерей — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революции проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный-41 364051 ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-00, зам. редактора — 3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-30; отделов партийной жизни культуры и промышленности — 3-42-20; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ02070. Заказ № 1473.